Ազգ
Azg
armenian daily
25 ՅՈՒՆԻՍ 1997 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ # 117 (1371)

Ռուսաստանին չընդունել, իսկ Հայաստանին մեկուսացնել Կովկասից եւ շրջափակել

24 ՀՈՒՆԻՍ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Անցած շաբաթվա վերջին Մախաչկալայում հավաքվել էին Ադրբեջանի, Վրաստանի, Ռուսաստանի եւ Ինգուշիայի խորհրդարանականները, որոնք քննարկեցին կովկասյան խորհրդարան ստեղծելու հարցը: Դա մի մարմին պետք է լինի, որն առաջարկության հեղինակների կարծիքով պետք է դառնա Եվրախորհրդի խորհրդարանական վեհաժողովի կովկասյան տարբերակը: Սակայն, դատելով ադրբեջանական աղբյուրների հաղորդագրություններից, խոսքն ավելի շատ ոչ թե համագործակցելու, այլ որոշ երկրների այդ համագործակցությունից զրկելու մասին էր: Մասնավորապես, ինչպես նշել է ադրբեջանական պատվիրակության ղեկավար Զահիդ Գարալովը, Մախաչկալայի հանդիպման մասնակիցները համաձայնել են, որ ստեղծվելիք նոր մարմնում տեղ չպետք է ունենա Ռուսաստանը որպես Կովկասում լարվածություն հրահրող երկիր: Իսկ Հայաստանը, եթե շարունակի աջակցել Ռուսաստանին, ընդհանրապես պետք է մեկուսացվի Կովկասից եւ շրջափակման ենթարկվի:

ՍՏՐԱՍԲՈՒՐԳ

Քննարկվում է Անդրկովկասի եւ ԱՊՀ փախստականների վիճակը

ՀՈՒՆԻՍ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Հայաստանի խորհրդարանականների պատվիրակությունը Հովհաննես Իգիթյանի գլխավորությամբ գտնվում է Ստրասբուրգում, ուր Եվրախորհրդի խորհրդարանական վեհաժողովում այսօր քննարկվում է փախստականների եւ տեղահանվածների վիճակը Անդրկովկասում եւ ԱՊՀ-ում: Զեկուցողները երկուսն են՝ Ռուսաստանից Վադիմ Ֆիլիմոնովը, որը հարում է Միացյալ եվրոպական ձախեր կոչվող խմբին եւ Իսպանիայից՝ տիկին Աննա Գերադը՝ սոցիալիստների խմբից: Վադիմ Ֆիլիմոնովը ներկայացրեց հիմնահարցը ողջ ԱՊՀ-ի տարածքում, իսկ Աննա Գերադը՝ կենտրոնացավ Անդրկովկասում տիրող իրավիճակին: Նա տեղական ենթակոմիտեների օժանդակությամբ ուսումնասիրելով Անդրկովկասի տարածքում փախստականների թշվառ վիճակը, նշում է, որ 3 միլիոն 700 հազար բնակիչ ունեցող Հայաստանում 350 հազար փախստականների առկայությունը ստեղծում է սոցիալ-տնտեսական մեծ դժվարություններ այդ երկրի համար: Նա նշեց, որ Հայաստանի եւս 100 հազար բնակիչ տեղահանվել է երկրաշարժի հետեւանքով: Նկարագրելով փախստականների եւ տեղահանվածների թշվառ կենցաղային եւ սոցիալական պայմանները՝ նա նշեց, որ այնուամենայնիվ նրանք չեն կամենա Հայաստանի քաղաքացիներ դառնալ, ինտեգրացվել այդ հասարակության մեջ՝ չկորցնելու համար փախստականի կարգավիճակի որոշ առավելություններ: Որոշ փախստականներ բողոքել են մարդու իրավունքների խախտումներից մասին:

Տես # էջ 2

ԿԱՍԱՅ-ԿԱՍԱՅ

Յոթ տարի անց որոշ երեւանցիներ վերստին կօգտվեն բնական գազից

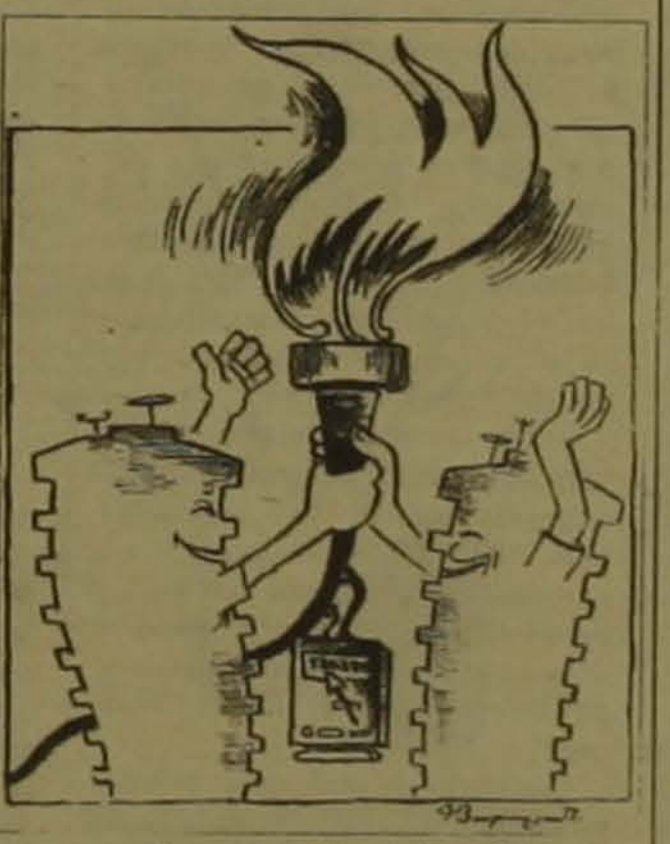

ԵՐԵՎԱՆ, 24 ՀՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Երկարամյա ընդմիջումից հետո վերստին բնական գազը կլինի որոշ երեւանցիների տներում: Որպես փորձ ընտրվել է գազի գործարանի շրջակա տարածքը (Էրեբունու համայնք), որտեղ հունիսի 25-ին գազօջախները կվառվեն 104 բնակարաններում: Յուրաքանչյուր բնակարանում տեղադրված է հաշվիչ:

Ինչպես Արմենպրեսի թղթակցին հայտնեց «Հայգազ» պետական կոնցեռնի Երեւանի գազիֆիկացման եւ գազամատակարարման ձեռնարկության տնօրեն Մարատ Հովհաննիսյանը, դա հնարավոր դարձավ միջազգային հայտամրցույթը շահած իտալական «Սնամպրոգետի» ֆիրմայի գործունեության շնորհիվ, որին մասնակցում էին նաեւ երեւանցի ներկայացուցիչներ: Ըստ էության սա եզակի դեպք է համաշխարհային պրակտիկայում, երբ գրեթե 7 ամյա անգործությունից հետո կրկին սկսեց գործել գազամատակարարման համակարգը: Ուստի բաշխիչ ցանցում առաջին անգամ կիրառվեցին պոլիէթիլենային խողովակներ:

Պարոն Հովհաննիսյանն ընդգծեց, որ կազմվել է մի քանի տարվա համար նախատեսված քաղաքի գազամատակարարման վերականգնման ծրագիր: Նախնական տվյալներով, այս նպատակի համար պահանջվում է մոտավորապես 26.5 միլիոն դոլար: Ենթադրվում է բնական գազով ապահովել գրեթե 200 հազար բնակարան, որոնցից յուրաքանչյուրում անհրաժեշտ է տեղադրել հաշվիչ:

ԼՈՒՐԵՐԻ ՀՈՍՔԻՑ

Լեւ Ռոխլինն այժմ էլ Բորիս Ելցինին է մեղադրում

24 ՀՈՒՆԻՍ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Նախագահ Ելցինը մեղադրվեց Չեչնիայում պատերազմ սկսելու մեջ: Այս մեղադրանքով այսօր հանդես եկավ Ռուսաստանի Պետդումայի պաշտպանության հանձնաժողովի նախագահ Լեւ Ռոխլինը, որն ասաց, թե Բորիս Ելցինի վարած քաղաքականությունը կարող էր հանգեցնել այն բանին, որ Ռուսաստանը կորցներ վերահսկողությունն իր տարածքների կեսի վրա: Լեւ Ռոխլինն ասաց նաեւ, որ ՆԱՏՕ-ն ծրագրում է տարածվել Ռուսաստանի մեջ, եւ որ Ռուսաստանը եկող դարի ընթացքում կարող է կորցնել հեռավորարեւելյան եւ սիբիրյան տարածքները մինչեւ Ուրալ:

Թուրքիան անհանգստանում է Հայաստան-Հունաստան համագործակցությունից

ՄՈՍԿՎԱ, 23 ՀՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հունիսի 23-ին գրեթե բոլոր թուրքական թերթերը արձագանքել են օրերս Երեւանում Հայաստանի եւ Հունաստանի ռազմական ուժերի ղեկավարների կնքած ռազմական համագործակցությանը, որոշ թերթեր այն որակել են որպես «տգեղ համագործակցություն»:

Թուրքական իշխանությունները որոշ վերապահությամբ են արձագանքել Հայաստանի եւ Հունաստանի ռազմական համագործակցությանը, արտգործնախարարության մամլո խոսնակ Սերմեթ Աթաջանլըն հայտնել է, թե «մի լավ պետք է քննել այդ համագործակցության հանգամանքը»:

Մեսութ Յըլմազը բանակցություններ սկսեց նոր կառավարություն կազմավորելու համար

24 ՀՈՒՆԻՍ, BBC, RFI: Թուրքիայի նոր վարչապետ Մեսութ Յըլմազը նորից է փորձում կառավարություն կազմավորել եւ ստանալ խորհրդարանի աջակցությունը: Այսօր նա բանակցություններ սկսեց քաղաքական տարբեր կուսակցությունների առաջնորդների, այդ թվում նաեւ «Ճշմարիտ ուղի» կուսակցության առաջնորդ Թանսու Չիլլերի հետ, նպատակ ունենալով միացյալ կառավարություն կազմավորել կրոնապես չեզոք միավորումներից: Թանսու Չիլլերի կուսակցության գործադիր կոմիտեն հրաժարվել է մասնակցել Յըլմազի ապագա կառավարությանը, սակայն «Ճշմարիտ ուղի» կուսակցության խորհրդարանական 20 պատգամավորներ դուրս են եկել կուսակցությունից, եւ նոր վարչապետը հույս ունի, որ նրանք կաջակցեն իր կառավարությանը:

ՌԴ արդարադատության նախարարը խայտառակված

24 ՀՈՒՆԻՍ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ», BBC: Ռուսաստանի կառավարությունն այսօր դիմեց նախագահ Ելցինին արդարադատության նախարար Վալենտին Կովալյովին զբաղեցրած պաշտոնից ազատելու խնդրանքով: Կառավարության այս քայլը հետեւեց մի քանի օր առաջ տեղի ունեցած սկանդալին, երբ հրապարակվեցին եւ տարածվեցին լուսանկարներ եւ տեսաֆիլմեր, որոնք պատկերում են նախարարին սաունայում մերկ կանանց հետ, ընդ որում այդ սաունան սիրում են հաճախել սոլնցեւյան հանցախմբի անդամները: Տեսաֆիլմն արդեն իսկ ցուցադրվել է եվրոպական երկրների հեռուստատեսություններով, ընդ որում նշվում է, որ այնտեղ տեղ գտած պոռնոկադրերը հանված են: Սակայն Պետդուման այսօր որոշեց օրակարգ չմտցնել արդարադատության նախարարի հարցը: Այդ առաջարկով հանդես եկավ Վլադիմիր Ժիրինովսկին՝ պնդելով, որ «Սովերշեննո սեկրետնո» թերթում տպագրված լուսանկարները ոտնահարում են Կովալյովի սահմանադրական իրավունքները, քանի որ դրանք վերաբերում են նրա անձնական կյանքին:

Ռուս եւ կաթոլիկ եկեղեցիները դեռեւս տարակարծիք

ՎԱՏԻԿԱՆ, 24 ՀՈՒՆԻՍ, ՓԱՍՍ: Հունիսի 23-ին Ավստրիայի Գրաց քաղաքում սկսված եվրոպայի եկեղեցիների կրոնապետների եւ ներկայացուցիչների միջեւ համագումարին ուղղելով իր խոսքը, Հովհաննես Պողոս Բ պապը անցյալի տարակարծությունները մոռանալու եւ հաշտվելու կոչ արեց բոլոր քրիստոնյաներին, անուղղակիորեն անդրադառնալով համագումարից մեկ օր առաջ իր ու Ռուսաստանի պատրիարք Ալեքսի Բ-ի միջեւ հանդիպում ծրագրելու ձախողված փորձին:

77-ամյա պապի առաջադրած հանդիպումը, որը 1054 թվականին քրիստոնյա եկեղեցին երկուսի բաժանած տարակարծություններից ի վեր առաջինը պետք է լիներ, չհաջողվեց, երբ Ռուսաստանի եկեղեցին որոշեց նման մի հանդիպում իրագործել միայն հիմնական տարակարծությունները լուծելուց հետո:

Եկեղեցական համագումարին մասնակցում են ավելի քան 10,000 կրոնական ներկայացուցիչներ, ներառյալ 70 միլիոն հետեւորդներ ունեցող Անգլիկան եկեղեցու արքեպիսկոպոս Ջորջ Քերին եւ Ամենայն հայոց Գարեգին Ա կաթողիկոսը:

Հոշիմոտոն Նյու Յորքում արժեթղթերի գները կտրուկ իջեցրեց

24 ՀՈՒՆԻՍ, BBC, RFI: Նյու Յորքի բորսայում կտրուկ ընկան արժեթղթերի կուրսերը: Դա 87 թվականից արժեթղթերի ամենակտրուկ անկումն էր եւ, ամերիկյան տնտեսագետների կարծիքով, տեղի ունեցավ Ճապոնիայի վարչապետի ակնարկությունից հետո, թե Ճապոնիան կարող է վաճառել ԱՄՆ-ի գանձատան պետական փոխառություններ՝ ոսկի գնելու նպատակով: Ճապոնիան շատ փոքր ոսկու պաշար, սակայն 180 միլիարդ դոլար ունի՝ ԱՄՆ-ի պետական փոխառությունների ձեւով: Ճապոնիայի վարչապետ Հոշիմոտոն ասաց, որ իր հայտարարությունը սխալ է հասկացվել:

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Ըստ թուրքական մամուլի, «հայկական ահաբեկչությունը վերակենդանանում է»

ՍՏԱՄԲՈՒԼ, 24 ՀՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Թուրքական մամուլի բոլոր միջոցները հաղորդում են հունիսի 20-ի գիշերը Բրյուսելի դեսպանատանը տեղի ունեցած միջադեպի մասին: Դեսպանատան ինքնագործ տեսախցիկները արձանագրել են, որ դիմակավոր անձինք ավտոմեքենայով մոտեցել են դեսպանատան շենքին, մի պայուսակ են նետել պատուհանից ներս, որը մեկ րոպե անց պայթել է՝ մեծապես վնասելով շենքը: Զոհեր չկան:

Միջադեպից որոշ ժամանակ անց մի անծանոթ հեռախոսել է Հռոմում ֆրանսիական լրատվական գործակալության գրասենյակ եւ հայտնել, թե Բրյուսելի ռմբահարման պատասխանատվությունը ստանձնում է «Գուրգեն Յանիկյան» խմբակը: Անծանոթը ավելացրել է, որ այդ ահաբեկչությունը ուղղված է Թուրքիայի դեմ, որը «վերջերս ծավալապաշտական քաղաքականություն է վարում Միջին Արեւելքում, Բալկաններում ու Կովկասում»: Անծանոթը հայտարարել է, որ հուլիսի 1-ից սկսած նոր հարձակումներ կկատարվեն Եվրոպայում գտնվող մյուս թուրքական հաստատությունների դեմ:

Բելգիայի ՆԳ նախարարության աշխատակիցները հայտարարել են, որ «Գուրգեն Յանիկյան» անունով ահաբեկչական կառույցի գոյության մասին որեւէ փաստ գոյություն չունի: Նրանք դեռեւս լրջորեն չեն վերաբերվում Հռոմ կատարված հեռախոսազանգին:

Թուրքական թերթերը գրում են, որ Բելգիայի Հայկական կոմիտեն ժխտել է հայկական պատասխանատվության լուրը եւ նշել է, որ նման միջադեպի հարցում հայերի կողմից պատասխանատվություն ստանձնելը տարօրինակ ու անհիմն է: Կոմիտեն հայտարարել է, թե հայերը թուրքերի դեմ ահաբեկչական արարքներին վերջ են տվել 1987 թ. հունիսի 18-ից, երբ Եվրախորհրդարանը ճանաչեց Հայոց ցեղասպանությունը:

Միաժամանակ, թերթերը տեղեկացնում են, թե բելգիական իշխանությունները արտակարգ միջոցառումների են դիմել որոշ ժամանակով թուրքական հաստատությունները խիստ պաշտպանության տակ պահելու նպատակով, պետք է խուզարկվեն Բրյուսելի ու Թուրքիայի միջեւ թռիչք կատարող օդանավերը:

Ստամբուլի «Մարմարան» գրում է, որ որոշ թուրքական թերթեր զուսպ են վերաբերվել Բրյուսելում պատահածին, իսկ որոշ թերթեր էլ խոշոր վերտառություններով են հրապարակել լուրը, ընդգծելով, որ «Հայկական ահաբեկչությունը վերակենդանանում է»: «Թյուրքիե» թերթը որոշ պաշտոնական շրջանակներից անուն նշում է, որ սա 69-րդ հարձակումն էր հայերի կողմից:

ԱԶԳ **տեղական**

ԱՍՈՒԼԻՍ

«96-սեպտեմբեր...» խորհուրդն օրինականության է կոչում իրավապահներին

«96-սեպտեմբեր եւ քաղբանտարկյալներ» հասարակական խորհուրդը, արդարադատության ատյանների հետ «շփման» շրջանակում հայտարարություններով դիմել է ՀՀ Գերագույն դատարանի նախագահությանը եւ գլխավոր դատախազին: Այդ առիթով հունիսի 24-ին ժուռնալիստի տանը հրավիրված մամուլի ասուլիսում խորհրդի քարտուղար Ռուբեն Թորոսյանը ներկայացրեց հայտարարությունների տեքստերը, որոնցից առաջինն, ուղղված Գ. Մաթեւոսյանին, Հ. Դանիելյանին եւ Գ. Մինասյանին, առնչվում է «Դրո» քրեական գործի դատավճռի բողոքարկմանը: Առաջնորդվել քաղաքացիական եւ քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագրով, ՀՀ ստանձնած միջազգային-իրավական պարտավորությունների տրամաբանությամբ, մահապատժի վերացման համամարդկային ճանաչում ստացած գաղափարով, հարազատ մնալ իրավական արդարությանը եւ օրինականությանը. ահա ԳԴ նախագահությանը ներկայացված պահանջը: Վերջինիս ուշադրությունը մասնավորապես հրավիրվում է ազատամարտիկ Հրանտ Մարգարյանի նկատմամբ առավելագույն պատժաչափի կիրառման պարագայի վրա: Արցախյան անձնագիրը եւ ազատամարտիկին վստահված մարտական ատրճանակը չէին կարող եւ չպետք է սփյուռքից եկած եւ մեր պայքարի ազատամարտիկը դարձած հայրենակցի մեղադրանքի «իրեղեն ապացույցներ» դառնային, ասվում է հայտարարության մեջ:

Երկրորդ հայտարարությունն, ուղղված ՀՀ գլխավոր դատախազ Հենրիկ Խաչատրյանին, անդրադառնում է «Սեպտեմբերի 25/3» գործում դատախազ Ռուդիկ Գրիգորյանի մեղադրական ճառին: Վերջինս, ըստ հայտարարության հեղինակների, մասնավոր զրույցում իր (եւ դատախազության) մոտեցումը բացատրել է հունիսի 13-ի հանրահավաքում Կիմ Բալայանի «համարձակ ելույթով», ինչը հիմնավորում է, որ «ցանկացած փողոցային խոսակցություն, այս կամ այն անձի հայտնած միտք կամ քննադատություն, կարող են դառնալ տղայական վարվելակերպի դրսեւորում, որը ոչ մի կապ չունի օրինականության հետ»: Ռ. Գրիգորյանի նկատմամբ համարժեք վերաբերմունքի բացակայությունը կգնահատվի որպես դատախազության դիրքորոշում, ասել է թե՝ ուժի ցուցադրում, նախազգուշացնում են հայտարարության հեղինակները:

Ասուլիսի կազմակերպիչները (Ռաֆայել Ղազարյան, Ռուբեն Թորոսյան, Լյուդվիգ Խաչատյան, Ռազմիկ Դավոյան) հիմնավորեցին հայտարարության մեջ բերված նկատառումները: Ռազմիկ Դավոյանը մասնավորապես նշեց, որ օրինականության ճանապարհով ինչ-որ բանի հասնելու պատրանքները վաղուց ցնդել են (քանզի իշխանական համակարգն անօրինական է եւ չի համապատասխանում բանականության օրենքներին), սակայն պայքարը պետք է շարունակվի: Այդ խնդրում կարեւորվեց մամուլի աջակցությունը, «թեեւ վերջինիս տպաքանակը սահմանափակ է, ժողովուրդն էլ փող չունի»:

Հետաքրքիր էր Տիգրան Ջանոյանի պատասխանը մեր հարցին, Ռ. Գրիգորյանի ճառն արդյո՞ք դատախազության դիրքորոշման խստացման հետեւանք էր: «Խոսքն ավելի շուտ ուժի ցուցադրման մասին է, ուժի ցուցադրում, որ գալիս է սարսափից: Զանգվածայնության մարմաջով ամբողջական գործը («Սեպտեմբերի 25») տրոհվել է բազմաթիվ մասերի՝ շատության տպավորություն ստեղծելու համար: Միակ զանգվածայինն այստեղ գործերի թիվն է», ասաց իրավաբանը:

ՍԻԼՎԱ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ԱԺ-ի հունիսի 24-ի նիստում, քվեարկության հետեւյալ արդյունքներով՝ «կողմ» 87, «դեմ» 11, «ձեռնպահ» 20, ամբողջությամբ ընդունվեց բյուջետային համակարգի մասին ՀՀ օրենքի նախագիծը: Օրինագիծը ներառում է բյուջետային հարաբերությունների իրականացման համար անհրաժեշտ դրամական միջոցների ձեւավորման եւ ծախսման որոշակի ժամանակահատվածի ֆինանսական ծրագիրն է»: Նշվում է նաեւ, որ համայնքի բյուջեի ձեւավորման աղբյուրները ձեւավորվում են հողի հարկի 95 տոկոսից,

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Բյուջետային քաղաքականությունը՝ օրենքով

կարգավորման հիմունքները, բյուջեների կատարումը, ՀՀ պետական բյուջետային դասակարգումը: Սահմանվում է «բյուջետային հիմնարկ» հասկացությունը, այն է «Բյուջետային հիմնարկ են համարվում պետական եւ տեղական ինքնակառավարման լիազորությունները իրականացնող իրավաբանական անձինք, որոնց պահպանման ծախսերը ամբողջությամբ ֆինանսավորվում են համապատասխան բյուջեների միջոցների հաշվին»: Ինչ վերաբերում է բյուջեների կատարմանը, ապա այն իրականացվում է միասնական դրամարկղի սկզբունքի հիման վրա, որը նախատեսվում է բյուջեների բոլոր եկամուտների, մուտքերի հավաքագրումը եւ ծախսերի կատարումը ՀՀ ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարարության միասնական գանձապետական հաշվով: Բյուջեների կատարման կազմակերպումն իրականացնում է ՀՀ ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարարությունը: Երեկվա նիստում 102 «կողմով» ընդունվեց Տեղական ինքնակառավարման մասին ՀՀ օրենքում փոփոխություններ եւ լրացումներ կատարելու մասին ՀՀ օրենքի նախագիծը, ուր նշվում է, որ «համայնքի բյուջեն տեղական ինքնակառավարման մարմնի Սահմանադրությամբ եւ օրենքով վերապահված լիազորու-գույքահարկի 95 տոկոսից, օրենքով նախատեսված այլ հարկատեսակների մասհանումներից, տուրքերից եւ պարտադիր այլ վճարներից, սուբվենցիաներից եւ դոտացիաներից, օրենքով չարգելված այլ աղբյուրներից: Համայնքի բյուջեի կատարման սպասարկումն իրականացնում է ՀՀ ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարարությունը տեղական գանձապետական բաժանմունքների միջոցով:

ԱԺ-ի երեկվա նիստում քվեարկությամբ ուժը կորցրած ճանաչվեց «Հայկական ՍՍՀ եւ Հայկական ՍՍՀ աշխատավորների դեպուտատների տեղական սովետների բյուջետային իրավունքի մասին» ՀՍՍՀ օրենքը՝ հետագա փոփոխություններով եւ լրացումներով հանդերձ:

Հետաքրքիր է այս զուտ իրավաբանական ձեւակերպումն ունեցող ՀՀ օրենքի նախագծի քվեարկության արդյունքները. համաձայն որոնց 7 պատգամավոր «դեմ» քվեարկեցին, իսկ 5-ը՝ «ձեռնպահ»:

«Դեմ» քվեարկողները ԱԺ-ի կոմկուսի խմբակցությունն էր:

Երեկվա նիստի ուշագրավ դրվագներից մեկն էլ քննարկվող օրինագծերից մեկի վերաբերյալ Բաբկեն Արարքցյանի կարճ ելույթն էր արդեն ԱԺ նախագահի կարգավիճակում:

ՆԱՐԻՆԵ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Դոյչե բանկը բացելո՞ւ է մասնաճյուղ Հայաստանում

ԵՐԵՎԱՆ, 24 ՀՈՒՆԻՍ, ՓԱՍՏ: Գերմանիայի խոշորագույն Դոյչե բանկը առաջիկայում մասնաճյուղ կամ ներկայացուցչություն բացելո՞ւ է Հայաստանում: Այս առնչությամբ մեզ չհաջողվեց որեւէ հստակ տեղեկատվություն ձեռք բերել, քանզի դրանք հակասում էին միմյանց: Համաձայն ՀՀ ԿԲ-ից ստացված «ոչ պաշտոնական» տեղեկատվության, Դոյչե բանկի ներկայացուցիչների վերջերս Հայաստան կատարած այցի ժամանակ նման հարց չի քննարկվել: Մինչդեռ նույն Կենտրոնական բանկի մեկ այլ հավաստի աղբյուրից տեղեկացանք, որ այդ խնդիրը ընդգրկված է եղել քննարկվող հարցերի շարքում, ընդ որում եղել է երկրորդը: Նշենք նաեւ, որ առանձին մակարդակներում նույնիսկ արդեն մասնանշվում է բանկի հնարավոր նստավայրը Երեւանում:

ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԱՅԻՆ ՎԵՐԱՓՈԽՈՒՄՆԵՐ

ՄԱՀ-ը հավանություն տվեց վարկի հերթական հատկացմանը

Հայաստանում Միջազգային արժութային հիմնադրամի (ՄԱՀ) մշտական ներկայացուցիչ դոկտոր Սյուզան Ջոնսի հաղորդագրությունը հայտնում է, որ ՄԱՀ գործադիր տնօրենների խորհուրդը հունիսի 23-ին հավանություն է տվել Կառուցվածքային վերափոխումներին աջակցող վարկի (ESAF) երկրորդ փուլի գումարների հատկացմանը: 150 մլն դոլար կազմող ընդհանուր գումարը վճարվում է 3 տարվա ընթացքում: 50 մլն դոլարը հատկացվել է 1996-ին, իսկ այս տարվա գումարները կտրամադրվեն մաս առ մաս՝ 25 մլն-ը՝ հունիսի 30-ին, մնացյալը՝ հոկտեմբերին, ՄԱՀ պատվիրակության Հայաստան այցի ժամանակ:

ESAF վարկը, որ տրամադրվում է տարեկան 0,5 տոկոսադրույքով, նպատակ ունի լրացնել Կենտրոնական բանկի արժութային պահուստները՝ բարելավելով հանրապետության վճարային հաշվեկշիռը: Այս վարկը հատկացվում է առանց գրավի, փոխարենը, որպես գումարներն ապագայում վերադարձնելու երաշխիք, վարկառու երկրները պարտավորվում են իրականացնել տնտեսական կայուն աճ ապահովող քաղաքականություն: ՄԱՀ գործադիր տնօրենների խորհուրդը դրվատանքով է ընդունում ՀՀ կառավարության ձեռնարկած բարեփոխումների հեռանկարային ծրագիրը: Ենթադրվում է, որ այն կապահովի տնտեսության զգալի աճ, սղաճի ցածր մակարդակ, պետական պակասորդի կրճատում, կսահմանափակի նոր արտաքին պարտքերը, կավելացնի հարկային եկամուտները հարկային ոլորտի բարեփոխումների շնորհիվ, կկատարելագործի առեւտրային բանկերի համակարգը: Կմշակվեն ձեռնարկությունների զարգացման համար բարենպաստ պայմաններ ստեղծող օրենսդրական փաթեթներ: Սա հույս է ներշնչում գործադիր տնօրենների խորհրդին, որ ESAF-ը Համաշխարհային բանկի տրամադրած կառուցվածքային վերափոխումների վարկի հետ կնպաստի անցման շրջանի խնդիրների հաղթահարմանը եւ Հայաստանը կունենա զարգացած շուկայական տնտեսություն:

Վարկերի ներհոսքի կամերս[illegible]ը դրամի արժեզրկման կասեցումը կամ դանդաղումն է: Կարծում ենք, այս անգամ խոսքը ոչ միայն զսպելուն, այլեւ ինչպես զարգացմանը կվերաբերի:

Սեւանը փրկելու համար անհրաժեշտ է մակարդակը 6 մետր բարձրացնել

ԵՐԵՎԱՆ, 24 ՀՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Գիտնականներն այսօր Սեւանի փրկությունը տեսնում են նրա մակարդակը վեց մետրով բարձրացնելու մեջ: Արմենպրեսի թղթակցին ասաց ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի հիդրոէկոլոգիայի եւ ձկնաբանության ինստիտուտի տնօրեն, կենսաբանական գիտությունների դոկտոր Ռաֆայել Հովհաննիսյանը: Դա, մասնագետների կարծիքով, կկասեցնի լճում օրգանական նյութերի կուտակումը, կվերականգնի ջրի որակը եւ արժեքավոր ձկնատեսակների մթերատվությունը:

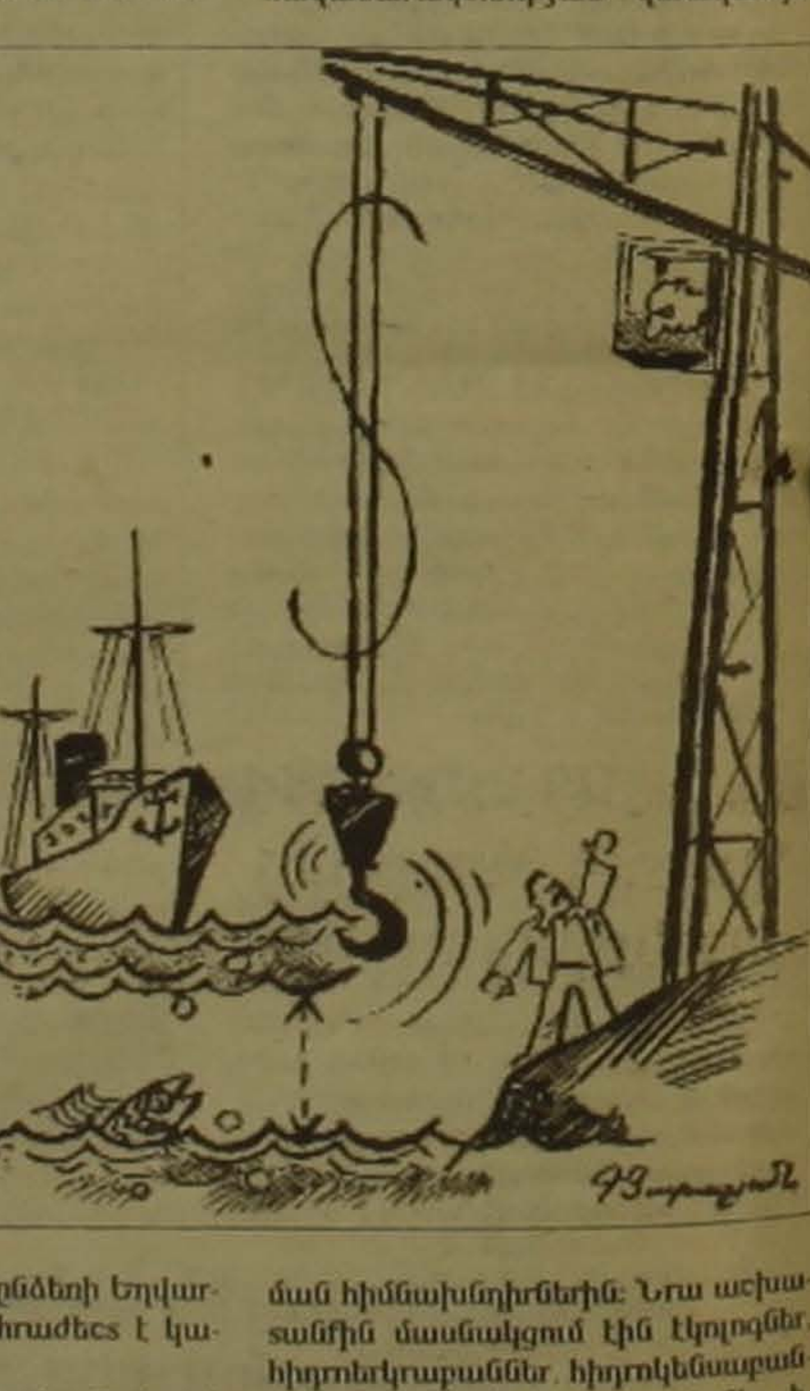

Դրա համար, ըստ տնօրենի, մոտակա տարիներին հարկավոր է Որոտան գետի ջրերը փոխադրել Արփա-Սեւան թունել: Իսկ գյուղատնտեսական եւ էներգետիկ կարիքների համար Սեւանի ջրի բացթողումները նվազեցնելու հնարավորություն կընձեռի Եղվարդի ջրամբարը, որն անհրաժեշտ է կառուցել-ավարտել:

Ռ. Հովհաննիսյանը մասնակցում էր հունիսի 24-ին Երեւանում ավարտված սեմինար-խորհրդակցությանը, որը նվիրված էր Սեւանի էկոլոգիական հավասարակշռության վերականգնման հիմնախնդիրներին: Նրա աշխատանքին մասնակցում էին էկոլոգներ, հիդրոերկրաբաններ, հիդրոկենսաբաններ, ձկնաբաններ, տնտեսագետներ, իրավաբաններ:

Ստրասբուրգում քննարկվում է Անդրկովկասի եւ ԱՊՀ փախստականների վիճակը

Սկիզբը էջ 1

Աննա Գերադը անհրաժեշտ համարեց այդ մարդկանց անձը հաստատող փաստաթղթեր տալ անձնագրի փոխարեն, օրինակ՝ ճամփորդական փաստաթղթեր: Խոսելով փոխհատուցման հարցի մասին՝ նա նշեց, որ Հայաստանի իշխանությունները հաճախ հարց են բարձրացնում, որ հայ փախստականները, բնակարանների անձնական փոխանակումները չհաշված, Ադրբեջանում թողել են 45 հազար տուն եւ բնակարան, այն դեպքում, երբ ադրբեջանցիները Հայաստանում թողել են սոսկ 4 հազար տուն: Ավելին, Հայաստանը պնդում է, որ 89 թվականին 70 մլն ռուբլի փոխհատուցում է տվել Ադրբեջանին եւ փոխարենը ոչ մի վճարում չի կատարվել Ադրբեջանի կողմից: Զեկուցողները Եվրախորհրդի խորհրդարանական վեհաժողովին հանձնարարեցին ողջ ԱՊՀ տարածքով մեկ մոտիկից դիտարկել փախստականների իրավունքների պահպանումը, նրանց տեղաշարժման, ապրելու վայրը ընտրելու ազատությունը, հրավիրել ԱՊՀ երկրներին քննարկելու հիմնահարցերի միասնական լուծումներ, խթանել Եվրախորհրդի սոցիալական զարգացման հիմնադրամին հնարավորին չափ արագ դրամական միջոցներ տրամադրել՝ փախստականների եւ տեղահանվածների վիճակը բարելավելու համար: Պարտադրել, որպեսզի բոլոր ԱՊՀ երկրները հաստատեն փախստականների կարգավիճակի մասին 51 թվականի Ժնեւի պայմանագիրը: Վստահեցնեն, որ տեղական իշխանությունները իրավախախտումներ չեն կատարի փախստականների նկատմամբ: Անցյալ տարվա մայիսին Ժնեւում կայացել է ԱՊՀ-ի տարածքում փախստականների եւ տեղահանվածների հիմնահարցերի շուրջ կոնֆերանս, որը նախանշեց ապագայում ՄԱԿ-ի փախստականների հարցերով գլխավոր հանձնակատարի եւ գաղթի միջազգային կազմակերպության սերտ համագործակցությունը ԱՊՀ երկրներում՝ կոնկրետ ծրագրեր իրականացնելու համար: Այսօր, սակայն, ենթակոմիտեների եւ ՄԱԿ-ի գլխավոր հանձնակատարի ներկայացուցիչների մտքերի փոխանակումից պարզ դարձավ, որ չկան բավականաչափ ֆոնդեր Ժնեւի կոնֆերանսի ծրագրերը իրականացնելու համար: Երկու զեկուցողներն էլ, շեշտելով այս մարդասիրական խնդիրների ահռելիությունը, պարտավորեցրին Եվրախորհրդի նախարարների կոմիտեին գործի դնել իրենց քաղաքական հեղինակությունը ԱՊՀ երկրներին անհրաժեշտ ֆոնդերով ապահովելու համար, հատկապես հոգալու ամենատուժած շրջանների, օրինակ՝ Անդրկովկասի փախստականների խնդիրները: Այսօր երեկոյան շարունակվելու են քննարկումները այս հարցի շուրջ Ստրասբուրգում՝ Եվրախորհրդի խորհրդարանական վեհաժողովի հերթական նստաշրջանում:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության է տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայութիւն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

Ընթացիկ

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Ծաղից հետո՝ մամանե՞լս

Կամ՝ պար մտնողը պիտի շորորա

Երբ որ համաշխարհային հասարակայնության ուշադրությունը սեւեռված էր ԱՄՆ-ի Կոլորադո նահանգի Դենվեր քաղաքին: Այստեղ Ռուսաստանը, վերջապես, դարձավ «Մեծ յոթնյակի» անդամ, որն այսուհետ կոչվելու է «Մեծ ութնյակ»:

Ռուսական քաղաքական ընդդիմությունը արդեն բավական ժամանակ քննում կամ բացահայտ քննարկում է այն հարցը, թե ի՞նչ գին է վճարել Մոսկվան Արեւմուտքի կողմից աննախադեպ «սիրալիրության» դիմաց: Ես այդ քննարկումներին չեմ անդրադառնում: Ընդգծեմ միայն, որ ռուսական ընդդիմադիրները հնարավոր են համարում, թե Ելցինն ու Քլինթոնը դեռեւս հելսինկյան իրենց հանդիպման ժամանակ, ընթացիկ տարվա փետրվարին, պայմանավորվել են այդ գնի կամ, ավելի ճիշտ, գների մասին: Դրանց թվում մատնանշվում է ՆԱՏՕ-ի դեպի Արեւելք ծավալմանը Մոսկվայի փաստացի համաձայնությունը, նաեւ այլ բաներ, որոնցից մեզ համար ամենակարեւորը, անշուշտ, արցախյան հակամարտության կարգավորման գործում Ռուսաստանի դիրքորոշումն է:

Դեռեւս շաբաթ օրը փարիզյան RFI-ին հաղորդում էր, թե Դենվերում Քլինթոնը, Ելցինն ու Շիրակը, իբրեւ Արցախի հարցով ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահ երկրների ղեկավարներ, հանդես են եկել մի հայտարարությամբ, ուր նշել են, թե «ներկայացվում են հակամարտության խաղաղ կարգավորման նոր առաջարկներ, որոնցում հաշվի են առնված բոլոր կողմերի օրինական շահերը»: Թե ինչ առաջարկներ են դրանք առայժմ հայտնի չէ: Տպավորությունն այն է, որ «Եռյակը» իրականում ոչ մի «նոր առաջարկություններ» էլ չի արել, այդ հասկացության տակ, ինչպես երետում է, նրանք հասկանում են իրենց նշանակած եռանախագահների Անդրկովկաս վերջին այցելության ընթացքին հրամցրած մոտեցումները: Դրանց առթիվ արդեն պատկերացում կազմել ենք ընդամենը Բաքվից միտումնավոր բացթողնված «տեղեկատվական արտահոսքից»:

Բայց ահա, ի հավելումն, արդեն Դենվերից ստացվող լուրերը գալիս են հավաստելու, թե «Եռյակը» Հայաստանին առաջարկում է «Լեռնային Ղարաբաղը ճանաչել իբրեւ Ադրբեջանի անբաժանելի մաս», որի փոխարեն Բաքուն «բարձր ինքնավարություն» պիտի շնորհի Արցախին: Այսինքն ի՞նչ ծաղից հետո մամանե՞լս:

Առաջարկն անհեթեթ եւ անընդունելի է հետեւյալ պատճառներով.

1. Լեռնային Ղարաբաղը երբեք չի եղել «Ադրբեջանի անբաժանելի մաս»:

Նույնիսկ Ազգերի լիգան այն համարել է «վիճելի տարածք», թեեւ դա երբեք էլ «վիճելի» չի եղել, ընդամենը եղել է բռնազավթված տարածք: Հիմա մենք ինչո՞ւ պիտի համաձայնենք «Եռյակի» թելադրած ձեւակերպմանը, որի դեպքում Հայաստանը ոչ միայն այժմ, այլեւ ապագայում իր սերունդներին զրկելու է իր իսկ պատմական հայրենիքի նկատմամբ երբեւէ որեւէ պահանջ ներկայացնելու բարոյական իրավունքից:

2. «Ղարաբաղը Ադրբեջանի անբաժանելի մաս» ճանաչելու դեպքում Հայաստանն այդպիսով ամենասկզբից համաձայնում է Արցախի կարգավիճակը սահմանելուն, մինչդեռ մեր պետական դիվանագիտությունը մինչեւ այժմ պնդել եւ պնդում է, թե ԼՂՀ-ի կարգավիճակի հարցը պետք է քննարկվի ամենավերջում, խաղաղությունն անշրջելի դարձնելուց եւ արցախահայության անվտանգության հարցը լիովին լուծելուց հետո: Հայաստանին այսպիսի քայլի դրդելը նշանակում է ընդգծել, թե նրա դիվանագիտությունը մի քանի տարի զբաղվել է միայն «ջուր ծեծելով», իսկ արտաքին քաղաքականությունը լիովին ձախողվել է:

3. Ափսոսանք է հարուցում, որ այդպիսի մի անհեթեթ պահանջի տակ ստորագրել է նաեւ Բորիս Ելցինը, որն ի դեմս Չեչնիայի ունի իր համանման լուրջ հիմնախնդիրը եւ Չեչնիայի հետ կնքել է պայմանագիր, ուր սեւով սպիտակի վրա գրված է, թե նրա կարգավիճակի հարցը քննարկվելու է 5 տարի հետո, 2001 թվականին: Մի՞թե չէր կարելի առնվազն այդպիսի մոտեցում ցուցաբերել նաեւ Արցախի վերաբերյալ:

4. Վերջին տարիների իրադարձությունները ակնհայտորեն ցույց տվեցին, որ ռուսներն Անդրկովկասում չունեն ավելի հուսալի դաշնակից, քան Հայաստանը: Արդ ինչի՞ է հասնում Մոսկվան, երբ Դենվերում հանուն «Ութնյակ» մտնելու անտեսում է իր ամենահուսալի դաշնակցի շահերը:

5. Անկախ «Եռյակի» դիրքորոշումից եւ նույնիսկ Ռուսաստանի կեցվածքից, Հայաստանը հարկադրված է անվերապահորեն մերժելու «Լեռնային Ղարաբաղը Ադրբեջանի անբաժանելի մաս» հայտարարելու հորդորը: Մենք պետք է ողջ աշխարհին, այդ թվում նաեւ աշխարհը կառավարելու հովերով տարված «Եռյակին» ապացուցենք, որ ի վնաս մեր ազգային շահերի որեւէ քայլ չենք անի եւ խաղալիք չենք դառնա որեւէ մեկի ձեռքին: Քլինթոնները, Ելցիններն ու Շիրակները վերջ ի վերջո պիտի հասկանան, որ խաղաղությունը հիմնվում է ոչ թե նավթային խողովակաշարերի, աշխարհաքաղաքական շահախնդրությունների, այլ արդարության վրա: Երբ նրանք աշխարհը կառավարելու պար են մտել, ապա պիտի շորորան մեղեդուն համաչափ ձեւով, ոչ թե կամայական ծամածռություններով: Դրանից ոչ թե պար, այլ ծանակ կստացվի:

ՌՈՒԲԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ

«ԼՂՀ իր նպատակին կհասնի հայության համախմբման պայմանով»

Հունիսի 23-ին ԼՂՀ նախագահի պաշտոնակատար, վարչապետ Լեոնարդ Պետրոսյանն ընդունեց Իրանից եւ Ավստրալիայից ժամանած մի մեծ խումբ ձեռներեցների՝ Իրանի հայ արդյունաբերողների միության նախագահ Յակոբ Բաղումյանի գլխավորությամբ: ԼՂՀ կառավարության մամլո ծառայության հաղորդման համաձայն, հյուրերի խնդրանքով վարչապետը ներկայացրեց Ղարաբաղում տիրող ներքաղաքական իրավիճակը, ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի շրջանակներում ճգնաժամի կարգավորման բանակցային գործընթացի ներկա փուլը: Նախագահի պաշտոնակատարը հատուկ ընդգծեց, որ ԼՂՀ-ն իր նպատակին կարող է հասնել միայն համայն աշխարհի հայության համախմբման պայմանով եւ այս համատեքստում կարեւոր նշանակություն է ձեռք բերում պատմական հայրենիքի եւ սփյուռքի միջեւ կապերի ամրապնդումը՝ հանուն համազգային հիմնախնդիրների լուծման:

Անդրադառնալով տնտեսությանը, Լեոնարդ Պետրոսյանը պատմեց շուկայական հարաբերությունների զարգացման ուղղությամբ ԼՂՀ կառավարության գործադրած ջանքերի, տնտեսական կյանքի ազատականացման մասին: Միեւնույն ժամանակ նա նշեց, որ բարենորոգումների գործընթացը՝ պայմանավորված միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների ներդրումների բացակայությամբ, դեմ է առնում որոշակի դժվարությունների:

Իրենց կողմից սփյուռքահայ հյուրերը պատրաստակամություն հայտնեցին միջոցներ ներդնել Ղարաբաղի տնտեսությունում: Նրանք հայտնեցին, որ իրենց ներկա այցը ճանաչողական բնույթ է կրում եւ նպատակաուղղված է ԼՂՀ տնտեսական իրավիճակի, կապիտալի ներդրման հնարավորությունների ուսումնասիրմանը: Զրույցի ընթացքում շոշափվեց ԼՂ-ում շուկայական հարաբերությունների զարգացման եւ ազատ ձեռներեցության համար իրավական հիմքի ստեղծմանն ու գործունեությանը, արտասահմանյան ներդրումների ներգրավմանը եւ ԼՂՀ պաշտպանությանն առնչվող հարցերի մի լայն շրջանակ: Լեոնարդ Պետրոսյանը սպառիչ պատասխան տվեց բարձրացված բոլոր հարցերին եւ հավաստիացրեց, որ ԼՂՀ կառավարությունն ի զորու է ձեռներեցներին, նաեւ արտասահմանյան, տնտեսական գործունեության համար նորմալ պայմաններ երաշխավորելու:

ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆ

Հերքում

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության մոտ կանգնած աղբյուրներից մեզ տեղեկացրին, որ հունիսի 17-ի մեր համարում «ԼՂՀ. Ռադիոհաղորդումներ ֆրանսերեն, արաբերեն եւ պարսկերեն» վերնագրով լրատվության մեջ բերված տվյալները չեն համապատասխանում իրականությանը: ԼՂՀ տարածքից հիշյալ լեզուներով հաղորդումներ չեն տրվում եւ ոչ մի ծրագիր չկա առաջագայում նման հաղորդումներ հեռարձակելու: Ըստ երեւույթին, Ստեփանակերտի մեր թղթակցին թյուրիմացության մեջ են գցել:

Խնդրում ենք մեր ընթերցողների ներողամտությունը:

ԷԿՈԼՈԳԻԱ

Հանուն բնության պահպանության

ՀՀ բնության պահպանության եւ ընդերքի նախարարությունը ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագրի հետ մշակում է կենսաբազմազանության ծրագիր՝ համաձայն կենսաբազմազանության հռչակագրի, որը Հայաստանը վավերացրել է դեռեւս 1993 թ.: Ընդունված կարգի համաձայն՝ հռչակագրին միացած երկրները պարտավոր են ներկայացնել տարեկան զեկույցներ: Այս տարի մշակվում է առաջին ազգային զեկույցը, որի առթիվ նախարարությունը ֆինանսավորում է ստացել Շրջակա միջավայրի պահպանության համաշխարհային խորհրդից: Վերջինս նոր կազմակերպություն է, որտեղ զարգացած դոնոր երկրները ստեղծել են հիմնադրամ՝ աջակցելու անբարենպաստ վիճակում գտնվող երկրներին: Ծրագիրը, որ ներկայացնելու է կենսաբազմազանության ազգային ռազմավարությունը եւ գործողությունների մարտավարությունը, ու հավանաբար պատրաստ կլինի դեկտեմբերին, նախատեսված է 10 ամսվա համար: Անցյալ ամսվանից ընթացքի մեջ է նաեւ վեցամսյա մի ծրագիր՝ «Բնապահպանության նախարարության կառավարման համակարգի բարելավում»: Այս եւ նախորդ ծրագրի մշակմանը կմասնակցեն նաեւ օտարերկրյա փորձագետները: Կառավարման համակարգի բարելավման կարեւոր բաղադրիչներից մեկը նախարարության վերազինումն է հեռակապի եւ ավտոմատ սարքավորումներով, որը կազմում է ծրագրի ֆինանսավորման մեկ երրորդը: Դրանով ենթադրվում է ունենալ բնապահպանության խնդիրների առավել արդյունավետ լուծում ապահովող համակարգ:

Ա. Գ.

ԴԱՏ

Տիգրան Զանոյան. «Ճանաչման փոխարեն գործել է նմանեցման ինստիտուտը»

Եռյակի գործում («Սեպտեմբերի 25/3») ավարտվեց պաշտպանական ճառերի շարքը, որը երեկվա նիստում սկսեց Վահե Վարսանյանի եւ Սերժա Մելքոնյանի հասարակական պաշտպան Լուսինե Սահակյանը: Վերջինս նշեց, որ մեղադրական ճառում խեղաթյուրվել են փաստերը, հատկապես Արա Սահակյանի ցուցմունքները: «Երբ Վարսանյանին կհամարեք տկարամիտ, իսկ Մելքոնյանին՝ ներքեւի աստիճանաշարք թափված դասեր: Դատարանը պետք է ընտրի բարոյականի եւ անբարոյականի, օրինականի եւ անօրինականի միջեւ», ասաց նա: Ավետիք Իշխանյանը, որ նույնպես պաշտպանում է Վարսանյանին եւ Մելքոնյանին, մեղադրական եզրակացությունը գնահատեց որպես օրինախախտումներով ձեռք բերված «ապացույցներով» լի մեղադրական զավեշտ, ու ընդգծեց, որ Օնիկ Հունանյանը եւ Սերժա Մելքոնյանը, որոնց մեղադրանք է առաջադրված 60-65 տարեկան ճաղատ տղամարդու հատկանիշներով, դատվում են նույն մարդու փոխարեն: «Նմա՞ն են իրար, եւ եթե նման են, նույն մա՞րդն են: Ամբաստանյալները ներկայացնում են հասարակության ե[illegible] խավեր եւ Ռ. Գրիգորյանը փաստորեն դատապարտում է Երեւանի բնակչության 62 տոկոսին, որը ձայն էր տվել Վազգեն Մանուկյանին», ասաց իրավապաշտպանը պահանջելով գործ հարուցել պետական մեղադրողի նկատմամբ մասնագիտական էթիկայի խախտման համար:

Վահե Վարսանյանի պաշտպան Տիգրան Զանոյանը պետական մեղադրողի ճառի շարժիչ ուժը համարեց կոլեկտիվ մեղքը բոլոր մասնակիցների համար անառարկելի դարձնելու արատավոր տրամաբանությունը, որով վերականգնվում է կոլեկտիվ մեղքի հասկացողությունը, ուժի գործադրում, որի նկատմամբ հասարակայնությունը պետք է որոշակի վերաբերմունք ցույց տա: Պարոն Զանոյանի կարծիքով, նույնչափ արատավոր է նախաքննության ընթացքում կիրառվող ճանաչման ինստիտուտը «նմանեցման» ինստիտուտով փոխարինելու միտումը: Ըստ նրա, նախաքննության ձեռք բերած միակ ապացույցը նմանեցումն էր, որ «մեղադրական եզրակացություն կոչվող դետեկտիվ ժանրի անհաջող գործով փաթաթվել է դատարանին»: Մեղադրական ճառի հիմքում ընկած մեղադրական եզրակացության մեջ իսպառ բացակայում են ամբաստանյալներին վերագրված «պետական հանցագործության» շարժառիթները: Նշված հանգամանքները արդեն իսկ բավարար են Վարսանյանին եւ մյուսներին անպարտ ճանաչելու համար, իսկ նախաքննական մարմինը [illegible] արդարադատության հետ, պետք է պատասխան տա իր արածի համար, ասաց պաշտպանը: Հիշեցնելով Արա Սահակյանի միտքը. «չէ՞ որ վնասվածքներ են եղել, գույք է փչացվել Ազգային ժողովում», Զանոյանը մերժեց հանցանքը հետեւանքից բխեցնելու, մարդուն որպես նպատակին հասնելու միջոց դիտարկելու դատախազության մոտեցումը:

Տիգրան Զանոյանի ճառը նախորդների պես, արժանացավ դահլիճի հավանությանը «Ազատություն, ազատություն», «Ամոթ դատախազին» վանկարկումներով:

Լ. Պ.

Մանիկ Սարգսյանին 5 տարի՝ պատժի հետաձգմամբ, միջնորդում է դատախազը

Պետական մեղադրողի ճառը Մանիկ Սարգսյանի գործում («Սեպտեմբեր 25/4») ուշացավ. երեկվա նիստում դատախազ Է. Աստվածատրյանը ամբաստանյալի հանցանքն ապացուցված համարեց, թե զանգվածային անկարգությունների եւ թե իշխանության ներկայացուցիչների նկատմամբ ահաբեկչական գործողության մեղադրանքով, ըստ այդմ միջնորդելով դատապարտել նրան 5 տարի ազատազրկման՝ պատժի հետաձգմամբ (Մանիկ Սարգսյանի միակ որդին եւ ծեր [illegible] նրա խնամքի տակ են):

Ի լուր լրագրողների

Մամուլի ազգային ակումբը «Հրատապ թեմա» ծրագրի շրջանակներում լրագրողներին հրավիրում է հանդիպման Ազգային անվտանգության հարցերով ԱՄՆ նախագահ Քլինթոնի նախկին օգնական, ազգային անվտանգության խորհրդի Եվրասիայի, Ռուսաստանի եւ Ուկրաինայի գծով ավագ ղեկավար, Միջազգային հարաբերությունների հետազոտությունների ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող Քոյթ Դ. Բլեքերի հետ: Հանդիպումը կկայանա հունիսի 25-ին, ժամը 10-ին, Արմենպրեսի մամուլի սրահում (Զաքյան 10):

ՄԱՄՈՒԼԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿՈՒՄԲ

ԱԶԳ

ազգային

Հայ դիվանագիտությունը անտեսում է անցյալը

Ինչո՞ւ չեն օգտագործվում ԼՂ ճգնաժամի իրավական ասպեկտները

Ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման վերաբերյալ հայ դիվանագիտության մեջ ձեւավորվել են տարբեր, շատ հաճախ իրարամերժ մոտեցումներ, ինչը փորձագետների կարծիքով բացասաբար է անդրադառնում հիմնախնդրի լուծման գործընթացի վրա ընդհանրապես: Ոմանք համոզված են, որ ճգնաժամը պետք է կարգավորվի ազգերի ինքնորոշման սկզբունքի հաղթանակով, մյուսները նշում են, որ հիշյալ սկզբունքը կործանարար է բանակցությունների ընթացքում, քանի որ ԼՂ հայությունը ինքնորոշվել է դեռեւս 20-ական թվականներին եւ որ մի ժողովուրդ չի կարող անընդհատ ինքնորոշվել իր պատմության ընթացքում: Գոյություն ունի նաեւ մեկ այլ մոտեցում, ըստ որի ճգնաժամը պետք է կարգավորվի ոչ թե ԵԱՀԿ սկզբունքների, այլ Ազգերի լիգայի որոշման հիմքի վրա, այսինքն, երբ ԼՂ-ին տրվել էր «վիճելի տարածքի» կարգավիճակ: Սակայն, չգիտես ինչու նշյալ մոտեցումների հեղինակները մոռանում են հակամարտության իրավական ասպեկտների մասին, առանց որոնց պարզապես անհնարին է խնդրի լուծումը: Որո՞նք են հայկական կողմի փաստարկները եւ իրավական մոտեցումները: Այս հարցին մենք խնդրեցինք պատասխանել «Իրավունքն ընդդեմ բռնության» ծրագրի ղեկավար, պատանդների պաշտպանության հիմնադրամի անդամ, պրոֆեսոր Ալեքսանդր Մանասյանին:

– Որքանո՞վ են ղարաբաղյան հակամարտության իրավական հիմքերը թույլ տալիս կայացնելու հայանպաստ որոշումներ:

– Հիմնախնդրի իրավական հիմքերը ձեւավորվել են մինչեւ ԽՍՀՄ կազմավորումը, գլխավորապես 1921 թ.: Դա կապված է առաջին հերթին Կարսի պայմանագրի եւ Կավբյուրոյի որոշումների հետ: 1921 թվականի հոկտեմբերին կնքված Կարսի պայմանագիրը փաստորեն վերանայել է նույն թվականի մարտին Մոսկվայում ստորագրված ռուս-թուրքական պայմանագիրը: Նորոգված փաստաթղթով Նախիջեւանը «ինքնավար տարածքի» կարգավիճակով տրվել է խորհրդային Ադրբեջանի խնամակալությանը: Միջազգային իրավունքի տեսանկյունից այդ որոշումը չի դիմանում որեւէ քննադատության, դա ընդունված նորմերի կոպիտ ոտնահարում էր, քանի որ առանց Հայաստանի համաձայնության երկու պետություններ որոշեցին Հայաստանի տարածքները շնորհել մեկ այլ պետության: Հիշյալ պայմանագիրը վերանայվեց արդեն խորհրդային Հայաստանի մասնակցությամբ: Ընդգծում եմ, Նախիջեւանը ոչ թե մտցվեց Ադրբեջանի կազմ, այլեւ հանձնվեց նրա խնամակալությանը: Դա չափազանց կարեւոր ձեւակերպում է:

Ինչ վերաբերում է Լեռնային Ղարաբաղին (ոչ թե ԼՂ Ինքնավար Մարզին, այլ «Լեռնային Ղարաբաղ» հասկացությանը, որն ընդգրկում էր Քարվաճառի, Լաչինի, Գանձակի, Դաշքեսանի, Խանլարի, Շամխորի, Ջեբրայիլի, Կուբաթլիի, Ֆիզուլիի եւ Զանգելանի շրջանները), այդ տարածքների հարցը իրավաբանորեն ձեւավորվեց հուլիսի 5-ին, երբ դեպի մուսուլմանական Արեւելք արշավելու համար բոլշեւիկյան հենակետ ստեղծելու նպատակով այդ տարածքները տրվեցին Ադրբեջանին, թեպետ մինչ այդ թվարկյալ շրջանները Ադրբեջանի իսկ կողմից ճանաչվել էին որպես Հայաստանի տարածքներ: Դրան նախորդել էր Կավբյուրոյի հուլիսի 4-ի որոշումը, ըստ որի ԼՂ ողջ տարածքը միացվելու էր Հայաստանին: Հաջորդ իսկ օրը, հուլիսի 5-ին, Ստալինը ներկայացնում է մեկ այլ որոշում, որով ԼՂ ողջ տարածքը հանձնվում էր Ադրբեջանին՝ այդ տարածքում հայկական ինքնավար մարզ ստեղծելու պայմանով: Կցանկանայի շեշտել, որ խոսքը ողջ ԼՂ-ի, այլ ոչ թե մարզի տարածքի մասին էր: Եվ Նախիջեւանը, եւ Լեռնային Ղարաբաղը Կարսի պայմանագրով եւ Կավբյուրոյի որոշումով Ադրբեջանին հանձնելը, հիշյալ պայմանագրերի առկայության փաստը արդեն իսկ ցույց են տալիս, որ տարածքների հարցը չի դիտվել որպես Ադրբեջանի ներքին գործ: Ավելին, պայմանագրերի գոյության փաստը ցույց է տալիս, որ այդ տարածքները ադրբեջանական չեն, հակառակ դեպքում նման որոշումներ չէին կայացվի: Չէ՞ որ որեւէ պետության սեփական տարածքները չեն հանձնվում այդ պետության խնամակալությանը, տալիս են ուրիշ տարածք ինչ-որ մի այլ երկրի խնամակալությանը: Այնպես որ Լեռնային Ղարաբաղի փոխանցումը խորհրդային Ադրբեջանին փոխում էր Ադրբեջանի ազգային դեմքը, ազգային-տերիտորիալ կառուցվածքը, էթնիկական սահմանները: Պատմական հայկական տարածքներում ստեղծվեց մեկ այլ պետություն: Ի դեպ նաեւ այդ պատճառով նորաստեղծ հանրապետությունը չկոչվեց ազգային սկզբունքով: Այն կոչվեց Ադրբեջան, այլ ոչ թե կովկասյան թաթարների խորհրդային հանրապետություն, որովհետեւ թաթարներն այն ժամանակ «ադրբեջանցիներ» ինքնաանվանում դեռ չունեին: Կավբյուրոյի որոշման մեջ խոսքը հայերի եւ մուսուլմանների, այլ ոչ թե հայերի եւ ադրբեջանցիների, կամ նույնիսկ կովկասյան թաթարների մասին էր: Այսինքն ընդունվում էր, որ այդ երկրի ազգային պետականության աղբյուր են Ադրբեջանի երկու հիմնական ժողովուրդները՝ հայերը եւ մուսուլմանները: Պատահական չէ, որ ինքնավար մարզի որոշման նախաբանում նշվում է խորհրդային իշխանությունների գլխավոր նպատակը. Ադրբեջանում ստեղծել հայերի եւ մուսուլմանների միասնական պետական միություն (ընդգծումը մերն է): Հայերն Ադրբեջանում երբեք չեն դիտվել որպես ազգային փոքրամասնություն: Նրանք դիտվում էին որպես ազգային աղբյուրներից մեկը, որը հիմք եւ ծնունդ է տվել բազմազգ Ադրբեջանի պետականությանը:

Հուլիսի 4-ի որոշումը կայացել է առանց պրոցեդուրային խախտումների, իսկ 5-ինը ոչ քննարկվել է, ոչ քվեարկվել: Եթե ԽՍՀՄ քաղաքական համատեքստում կուսակցական մարմինն ընդհանրապես իրավունք ուներ զբաղվելու նման խնդիրների կարգավորմամբ, ապա օրինական պետք է ճանաչել հուլիսի 4-ի որոշումը, որի համաձայն ԼՂ-ն Հայաստանի անքակտելի մասն է: Իսկ եթե ընդունվում է հուլիսի 5-ի որոշման իրավազորությունը, ապա պետք է անդրադառնալ 1991 թվականի իրողություններին: Բանն այն է, որ եւ Կավբյուրոյի փաստաթուղթը, եւ Կարսի պայմանագիրը ընդունվել են մինչեւ ԽՍՀՄ ստեղծումը եւ ԽՍՀՄ-ը հենվել է դրանց վրա, չի բեկանել այդ որոշումները: Դրանք բեկանված չեն առայսօր:

Այլ դիրքորոշում որդեգրեց Ադրբեջանը 1991 թվականին, դուրս գալով ԽՍՀՄ կազմից: Նա պարզապես հրաժարվեց ԽՍՀՄ իրավական ողջ ժառանգությունից եւ հռչակեց «Ադրբեջանական հանրապետություն 1918 թ. սահմաններում», այսինքն մուսավաթական Ադրբեջան, որը ստեղծվել է թուրքական ինտերվենցիայի արդյունքում: Ինչպես հայտնի է, այդ պետությունը չի ընդունվել եւ մերժվել է Ազգերի լիգայի կողմից այն պատճառով, որ Ադրբեջանը չուներ կայուն կառավարություն եւ չէր վերահսկում այն տարածքները, որոնց ինքը հավակնում էր եւ շարունակում է հավակնել: 1991 թ. Ադրբեջանը վերականգնում է միջազգայնորեն դե յուրե չճանաչված այդ պետությունը: Իրավահաջորդության իմաստով ստեղծվել է բավականին հետաքրքիր իրավիճակ. այսօրվա Ադրբեջանական Հանրապետությունը հրաժարվել է Խորհրդային Ադրբեջանի իրավական ժառանգությունից, իսկ Խորհրդային Ադրբեջանն իր հերթին իրավահաջորդը չէր մուսավաթական Ադրբեջանի: Իրավաքաղաքական ժառանգորդման այս խզումները ստեղծում է մի իրադրություն, առանց որի հաշվառման հնարավոր չէ ճիշտ գնահատականներ տալ ԼՂ ճգնաժամին: Անկախ նրանից, օրինավոր էին, թե պարզապես Կավբյուրոյի որոշումները, Ադրբեջանը կորցրել է ԼՂ նկատմամբ բոլոր իրավունքները, հրաժարվելով ԽՍՀՄ իրավական ժառանգությունից: Միջազգային այն սուբյեկտը, որին տրվել են հայկական տարածքները, այլեւս գոյություն չունի: 1991 թ. հոկտեմբերի 18-ից պաշտոնական Բաքուն իրավական որեւէ հիմք չունի հավակնելու այն տարածքներին, որոնք տրվել են խորհրդային Ադրբեջանին:

Սա իրավական հիմքն է: Մյուս հարցը, որը շատ կարեւորվում է, այն է, որ ինքնավարությունը տրվել է ոչ թե ԼՂ հայերին, այլ Ադրբեջանի ողջ հայությանը՝ որպես պետաիրավական պատկանելության լրացուցիչ երաշխիք: Պատահական չէ, որ այդ մասին գրել են այդ տարիների թերթերը, որ Ադրբեջանի կոմկուսի քարտուղար Կիրովը համագումարում հռչակեց, թե «ԼՂԻՄ-ի ստեղծումը իրավաբանորեն սահմանում է հայ ժողովրդի համակեցությունը մուսուլմանների հետ Ադրբեջանի ողջ տարածքում», եւ ոչ թե մարզում: 20-ական թվականներին անընդհատ տարփողվել է այն գաղափարը, թե Ադրբեջանը ինտերնացիոնալ հանրապետություն է, որի ակունքներում կանգնած են մուսուլմանները եւ հայերը: Ներկայումս մոռացվել է այնպես, որ Ադրբեջանի ողջ հայությունը բախման մոռացված կողմ է դարձել: Ոչ միայն միջազգային հանրությունը, այլեւ հայ իրավաքաղաքական միտքը անտեսում է Ադրբեջանի ողջ հայության իրավունքները, հայություն, որը դարեր շարունակ ապրում էր իր պատմական տարածքներում եւ որի մշակութային-պատմական հուշարձանները ցրված են Ադրբեջանի տարածքով մեկ: Ի դեպ, խորհրդային տարիներին գործող միակ հայկական եկեղեցին եղել է ոչ թե Ղարաբաղում, այլ Բաքվում՝ հայ հավատացյալների հոգեւոր կենտրոնում:

– Ձեր կարծիքով, ի՞նչ սկզբունքով պետք է ղեկավարվեն հայ դիվանագետները բանակցությունների ընթացքում: Մի կողմից խորհրդային իրավական ժառանգությունն ընդունվում է, մյուս կողմից՝ անտեսվում, այսինքն առաջնայնությունը տրվում է միջազգային նորմերին:

– Եվ միջազգային, եւ խորհրդային տարիների իրավական հիմքերին: Բանակցությունների ընթացքում մեկը մյուսին չի խանգարում: Ցավալին այն է, որ ԽՍՀՄ իրավական հիմքերն անտեսվում են, ի հետեւանս որի ԵԱՀԿ շրջանակներում առ այսօր չկա ղարաբաղյան հակամարտության իրավական թղթապանակը: Այլ կերպ ասած, չկան նաեւ ճգնաժամի իրավական հիմքերը, որոնց համաձայն եւ պետք է լուծվի խնդիրը: Թեպետ այլ պետությունների միջեւ նման վեճերի դեպքում միջազգային կազմակերպությունները զարմանալի արագությամբ լույս աշխարհ են հանում նույնիսկ 16–17 դդ. փաստաթղթերն ու պայմանագրերը: Իսկ առ այսօր գործող, առ այսօր չբեկանված Կարսի պայմանագիրը, Կավբյուրոյի որոշումները չեն քննարկվում բանակցությունների ընթացքում: Կարծում եմ, դա նախեւառաջ մեր թերությունն է, քանզի հայ դիվանագիտական միտքը անհրաժեշտ ակտիվություն չի ցուցաբերում քարոզչական աշխատանք տանելու նպատակով:

– Որքանո՞վ է ընդունելի տարածքային ամբողջականության սկզբունքը ղարաբաղյան կարգավորման համատեքստում:

– Իմ խորին համոզմամբ, տարածքային ամբողջականության սկզբունքը որեւէ առնչություն չունի ղարաբաղյան կարգավորման գործընթացի հետ այն պարզ պատճառով, որ առ այսօր գործում են ԼՂ ճգնաժամի վերաբերյալ համապատասխան միջազգային պայմանագրերը, այսինքն Կավբյուրոյի եւ Կարսի որոշումները:

Զրույցը վարեց
ԱՆՈՒՇ [illegible]

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

«Կարճ» հարց եւ երկար «պատասխան» Ղարաբաղյան հարցին

Գերմանիայի արտգործնախարարության հատուկ հանձնարարությունների գծով դեսպան պ. Ֆրանկ Լամբախի Ղարաբաղի վերաբերյալ ապրիլի 22-ին Բոննում կազմակերպված դասախոսությունը միայն հայկական շրջանակին չէր հետաքրքրել: Ներկա էին Հայաստանի, Ադրբեջանի, Թուրքիայի, Ռուսաստանի, նաեւ Ֆինլանդիայի դեսպանատներից դիվանագետներ, լրագրողներ: Դասախոսությունը դեռ չսկսված գերմանա-հայկական ընկերության նախագահի (որն, ի դեպ, կազմակերպել էր այդ հավաքը) առաջարկությամբ ներկաները հոտնկայս հարգեցին 1915 թվականի Եղեռնի զոհերի հիշատակը: Ադրբեջանական կողմը նստած մնաց, Թուրքիան ներկայացնողները բավականին բորբոքված լքեցին դահլիճը: Թվում էր, թե կատարվածը, որքան էլ տհաճ, չէր կարող հետագա խոսակցության նյութ դառնալ: Այնինչ... Մոտ 2 ժամ տեւած դասախոսությունից հետո, հայկական շրջանակի հետ ճաշի ժամանակ պրն Լամբախը համոզված նկատեց, թե ինքը գիտեր, որ միջադեպի «հեղինակը» ՀՀ դեսպանատունն է: Մինչ Գերմանիայում Հայաստանի դեսպան պրն Ֆելիքս Մամիկոնյանը փորձում էր համոզել, որ նման պարզունակ մեթոդները հայերին ու մանավանդ դիվանագետներին խորթ են, պրն Լամբախը խոստովանեց, թե առավոտյան արդեն դրա մասին իրեն զգուշացրել էին Թուրքիայի դեսպանատնից:

Վերադառնանք դասախոսության դահլիճ:

Պրն Լամբախի ասելով, մթնոլորտն այնքան անկեղծանալ էր «պարտադրում», որ չարժեր թաքին հանձնել, ուստի լրագրողներին խնդրեց հասարակության ուշադրությանը չներկայացնել այդ հանդիպումը (դիվանագիտական զարմանալի անկեղծություն):

Ես պահում եմ խոստումս եւ կշարադրեմ միայն իմ հարցն ու պրն Լամբախի տված պատասխանը. մնացյալը... ամեն ինչ պտտվում էր նույն առանցքի շուրջ՝ ադրբեջանցի թղթակիցը ռուսական զենքի ներմուծման անհանգստությամբ, եվրոպացի դիվանագետը ամենալայն ինքնավարություն կոչվածի անխուսափելի ու միակ հնարավոր լուծումով...

– Այնուամենայնիվ, պարզ չի դառնում, թե ինչ է նշանակում ամենալայն ինքնավարություն, որը, կարծում եմ, թե հայաստանցիների եւ թե ղարաբաղցիների համար էլ ընկալելի չէ: Չե՞ք մեկնաբանի:

– Ամեն մեկն ունի իր ավանդույթ-

ները: Իսպանացիները Տիրոլինը, ֆինները Ալանդի, մենք ունենք ցայտուն կերպով ընդգծված ֆեդերալիզմ: Այդ [illegible] Նախագահ Ալիեւը Գերմանիայից [illegible] Վյուրտեմբերգում: Երբ ես նրան հարցրի, թե ինչ է հասկանում «ամենալայն ինքնավարության» տակ, նա պատասխանեց. «Մոտավորապես այնպես, ինչպես Բադեն Վյուրտեմբերգը: Ես պարոն Թոյֆելին հրավիրել եմ Բաքու: Ես ցանկացած ժամանակ պատրաստ եմ Ղարաբաղի համար այդպիսի կարգավիճակ ստեղծել»: Երբ սա վերցնենք որպես ելման կետ (ես սա դիտավորյալ եմ ասում, քանի որ սա ռեալիստական է եւ ազերիների կողմից լրջորեն դիտարկվում է), ապա ես կասեի, որ ունենք ֆեդերալիզմի մի մոդել, այսինքն մենք ունենք մեկ կողմից որոշ ուղղածիգ հարաբերություններ, մյուս կողմից, սակայն շատ ցայտուն կերպով ընդգծված հորիզոնական հարաբերություններ: Երբ մենք նայենք Ղարաբաղի բանակցային դիրքորոշմանը, ինչպես այն մեկ անգամ եւս Մոսկվայում արտահայտվեց մեծ իրավաբան Բարսեղովի կողմից, որը երբեմն բանակցություններին չի հետեւում, այդ դիրքորոշման անկյունաքարը հետեւյալն է. «ոչ մի ուղղածիգ հարաբերություններ Բաքվի հետ»: Երբ ֆեդերալիզմը վերցնենք որպես մոդել, ապա այն բնականաբար պարունակում է նաեւ ուղղածիգ հարաբերություններ: Այստեղ է, որ դժվարություններ են ստեղծվում եւ որի վերաբերյալ պետք է բանակցել: Սակայն վերցնենք որպես օրինակ այն, որ Ղարաբաղը, ինչքան ես եմ հասկանում, չի ասում, որ ինքը սեփական դրամ է ցանկանում ունենալ: Այստեղ նրանք իրատես են: Նրանք, եթե չեմ սխալվում, ուզում են հայկական դրամ ունենալ: Այստեղ [illegible] րյան մեջ կգործի ուրիշ վալյուտա: Եվ դա իմաստ ունի. Որեւէ իմաստ չունի՝ ունենալ սեփական դրամ մոտավորապես 140000 մարդու համար: Դա կլինի միայն վալյուտա մի գյուղի համար՝ սա ծիծաղելի է. [illegible] դրա մասին: Երբ դուք գործարար հարաբերություններ ունեք Հայաստանի հետ (իսկ դա ներկայումս կազմում է այդ հարաբերությունների հիմնական բաժինը), ապա պարզ է, որ պետք է օգտագործել հայկական դրամը: Ինչու չէ: Եթե գործարքներ են կնքվում Իրանի հետ, ապա կարող եմ նույնիսկ գրազ գալ, որ վճարման միջոցը կլինի դոլարը, թեեւ իրանցիներն այն չեն սիրում, կամ անգլիական ֆունտը, կամ էլ կլինեն բեզանտ... Հարցն այստեղ այն է, թե արդյոք նպատակահարմար չէ՞ ամեն մի առանձին հարց պրագմատիկորեն քննարկել եւ դրանով մի որեւէ արդյունքի հասնել: Միայն այդ բանից հետո պետք է մտածել, թե այդ շշի վրա ինչ պիտակ պետք է կպցնել: Կարծում եմ, որ անհրաժեշտ է սկզբից որոշել այդ շշի բովանդակությունը եւ հետո միայն կպցնել պիտակը:

Ես արդեն նշեցի, որ լրացուցիչ բարդություն է առաջացնում Ռուսաստանի դիրքորոշումը, քանի որ Ռուսաստանը միաժամանակ այլ դիրքորոշում ունի: Ռուսաստանը միշտ ասում է, որ ունի Չեչնիայի խնդիրը եւ շահագրգռված չէ կարգավիճակի խնդիրը քննարկելու մեջ: Ռուսներն ասում են, որ դա խանգարում է խնդրի կարգավորմանը եւ կոչ են անում սկզբից ինչ-որ կերպ լուծել, ասենք, Լաչինի հարցը, իսկ մնացածը թողնել առայժմ: Ես նկատել եմ, որ ղարաբաղցիներն էլ արդեն այս մոտեցմանը չեն միանում, առավել եւս ոչ ադրբեջանցիները, որոնք ցանկանում են իրենց լինելիք պահել բոլոր դեպքերի համար: Այս մի երկար պատասխան Ձեր կարճ հարցին:

[illegible]
Բոնն

ԱԶԳ

միջազգային

ՍԱՈՒԴՅԱՆ ԱՐԱԲԻԱ

Զահրանի պայթյունի արձագանքները

1996 թ. հունիսի 25-ին Սաուդյան Արաբիայի Զահրան շրջանի Ալ Խոբար բնակավայրում, ուր տեղակայված է ԱՄՆ-ի կայազորը, տեղի ունեցավ մեծ հզորության պայթյուն. զոհվեց ԱՄՆ 19 զինծառայող եւ շուրջ 500 մարդ վիրավորվեց: Ահաբեկչական այդ գործողության հեղինակների բացահայտմանը Էր Ռիադը ձեռնամուխ եղավ Վաշինգտոնի համագործակցությամբ: Առ այսօր կալանավորվել են 3-4 սաուդյան կասկածելի անձինք: Թել Ավիվը առանց հիմնավորելու, պայթյունի հաջորդ օրն իսկ առիթը բաց չթողնելով հայտարարեց, որ ահաբեկչությունը Իրանի ձեռքի գործն է: Այնուհանդերձ առայժմ շահարկվում է երկու տարբերակ: Ա) Ահաբեկչությունը կատարել է ներքին ընդդիմությունը՝ կասկածները առաջին հերթին ուղղելով ըստ պաշտոնական տվյալների շուրջ 500 անդամ ունեցող շիա Հիջազի «Հըզբոլլահին»: Բացի այդ, Սաուդյան Արաբիայի ծայրահեղ հոգեւոր առաջնորդները եւս դեմ են ԱՄՆ 5000 զինվորների եւ զինվորական խորհրդականների ներկայությանը երկրում, նշելով, որ դա հակասում է վահաբիականության (իսլամի սուննի ուղղության աղանդ) սկզբունքներին: Եվ ի վերջո կասկածներ արտահայտվեցին նաեւ 39-ամյա հայտնի միլիարդատեր Օսամե Բին Լադենի նկատմամբ, որը Ալ Խոբարի ահաբեկչությունը գնահատեց «մահմեդականների նկատմամբ ԱՄՆ-ի վերաբերմունքի եւ Պաղեստինում հրեաներին հովանավորելու հետեւանք»: 1996 թ. նա արքա Ֆահդի հասցեին արված [illegible] արտահայտությունների եւ հակապետական գործունեության պատճառով զրկվեց Սաուդյան Արաբիայի քաղաքացիությունից, ապաստանելով Սուդանում, որտեղից Վաշինգտոնի ճնշման տակ վտարվեց եւ հաստատվեց Աֆղանստանում: Բազմաթիվ շինարարական ընկերությունների տեր Բին Լադենը իսլամական արմատականության մոլեռանդ ջատագով է: Նա դեմ է նաեւ Սաուդյան Արաբիայում ԱՄՆ-ի ներկայությանը եւ 1996 թ. ընդդեմ վերջինիս ջիհադ հայտարարեց: 1997 թ. մարտի 23-ին BBC-ն հայտնեց, որ հազարավոր պակիստանցիներ են հավաքագրվել Բին Լադենի հայտարարած ջիհադին, որն Աֆղանստանում բնակություն է հաստատել ԱՄՆ-ի եւ Սաուդյան Արաբիայի հովանավորությունը վայելող «Թալիբանի» վերահսկողության տակ գտնվող երկրի հատվածում: Թեեւ հակասական է թվում, բայցեւայնպես [illegible] փաստ է, որ նա վայելում է նաեւ «Թալիբանի» աջակցությունը: 1997 թ. մարտի 23-ին «Թալիբանը» պաշտոնական հայտարարությամբ հանդես եկավ հօգուտ Բին Լադենի, ընդգծելով, որ նա իսլամական եւ աֆղանական ավանդույթների համաձայն համարվում է այդ երկրի հյուրը, ուստի կարող է մնալ այնտեղ որքան ցանկանա: Թալիբները հիշյալ հայտարարության մեջ շեշտել էին նաեւ, որ կողմնակից են Էր Ռիադի եւ Վաշինգտոնի հետ սերտ հարաբերություններին:

Բ) Ահաբեկչությունը տեղի է ունեցել արտաքին ուժերի գործուն մասնակցությամբ, այս առնչությամբ մատնացույց անելով Թեհրանին ու Դամասկոսին: Էր Ռիադը շահագրգռված չէ հաստատելու նշված տարբերակներից որեւէ մեկը, առավելապես արտաքին ուժերի մասնակցության հարցում խիստ զգուշավոր է: Մինչդեռ Վաշինգտոնը ակնհայտորեն հետաքրքրություն է ցուցաբերում վերջին տարբերակի նկատմամբ՝ ճնշում գործադրելով Էր Ռիադի վրա: ԱՄՆ-ի պաշտպանության նախկին նախարար Ուիլյամ Փերին սպառնաց, որ Իրանը համապատասխան կենթարկվի ռազմական հարվածի, եթե ապացուցվի նրա մասնակցությունը Զահրանի պայթյունին: Թեհրանը միջազգային տարբեր ատյաններում հերքելով ԱՄՆ զանգվածային տեղեկատվության միջոցների հաղորդագրությունները, դրանք գնահատեց որպես սադրանք Իրանի դեմ: Իսկ Էր Ռիադը հայտարարեց, որ այդ գործի վերաբերյալ Վաշինգտոնին որեւէ զեկույց չի ներկայացրել, ինչը վերջինիս կողմից դիտվեց որպես ահաբեկիչների բացահայտման ուղղությամբ չհամագործակցելու փաստ:

1997 թ. մարտի 18-ին ԱՄՆ-ի եւ Կանադայի դաշնային կազմակերպությունների ջանքերով Օտտավայում Ալ Խոբարի ահաբեկչական գործողության մասնակցության մեղադրանքով կալանավորվեց Սաուդյան Արաբիայի քաղաքացի 28-ամյա Հանի Աբդուլ Ռահիմ Ալ Սաեղը: ԱՄՆ-ի բարձրաստիճան պաշտոնյաների կարծիքով, Ալ Սաեղը պայթուցիկ նյութը Զահրանի ԱՄՆ զորակայան տեղափոխող բեռնատար մեքենայի վարորդն է: «Վաշինգտոն փոստ» օրաթերթը ապրիլի 13-ի համարում գրեց, թե Վաշինգտոնն ու Էր Ռիադը համոզված են, որ Ալ Սաեղի եւ Իրանի «Հեղափոխության պահապանների» կորպուսի պաշտոնյաներից Ահմադ Շարիֆի միջեւ առկա է եղել կապ: Ապրիլի 19-ին հիշյալ կորպուսի հրամանատար Մոհսեն Ռեզային կտրականապես հերքեց Ալ Սաեղի եւ կորպուսի անդամների որեւէ մեկի կապի առկայությունը: Ալ Սաեղը 1996 թ. օգոստոսի 1-ին Քուվեյթից մեկնել է Իտալիա, այնուհետեւ ԱՄՆ եւ հաստատվել Կանադայում: Այդ պատճառով էլ Վաշինգտոնը առաջին իսկ օրվանից պահանջում էր, որպեսզի Ալ Սաեղը հանձնվի ԱՄՆ-ին, պատճառաբանելով, որ ԱՄՆ-ը նրա վերջին հանգրվանն է եղել: Իսկ մյուս կողմից նման պահանջ էր ներկայացրել նաեւ Էր Ռիադը:

1997 թ. հունիսի 17-ին, ի վերջո, Զահրանի ահաբեկչության տարելիցի շեմին միջազգային տեղեկատվության միջոցները հայտնեցին, որ Վաշինգտոնի ճնշումների հետեւանքով Ալ Սաեղը պաշտոնապես հանձնվել է ԱՄՆ-ին:

Թեեւ ԱՄՆ-ի մամուլը բազմիցս նշել է, որ Ալ Սաեղը Զահրանի ահաբեկչական գործողությանը մասնակցել է Թեհրանի հրահանգով, սակայն նա թե իր հարցազրույցների եւ թե հարցաքննությունների ժամանակ երբեք չի հաստատել այդ տեսակետը: Այնուհանդերձ, որոշ փաստագետներ չեն բացառում նաեւ, որ Ալ Սաեղը կրկնի այդ մեղադրանքը: Հետաքրքրական նրբություններ են արվում, թե Վաշինգտոնը կիրառում՞ Թեհրանի նկատմամբ սպառնալիքները: Այս առնչությամբ կարելի է նշել, որ ԱՄՆ-ն հազիվ թե շահագրգռված լինի Իրանին ռազմական հարված հասցնելու, քանզի նման ցանկության դեպքում պատրվակ միշտ էլ կգտնվեր: Թերեւս շուրջ մեկ տարվա հետաքննությունները ու ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ Սաուդյան Արաբիայի «Հըզբոլլահը» մասնակցություն է ունեցել ահաբեկչության այդ գործողությանը: «Հըզբոլլահը», որը համագործակցում է արաբական աշխարհի հըզբոլլահական խմբավորումների հետ, այդ թվում Լիբանանի «Հըզբոլլահի», որի հետ անմիջականորեն համագործակցել է Ալ Սաեղը: Ուստի ԱՄՆ-ն նաեւ Լիբանանի «Հըզբոլլահի» վերաբերյալ տեղեկություններ կարող է ձեռք բերել Ալ Սաեղի միջոցով, որի զինաթափումը Թել Ավիվի կարեւորագույն նպատակներից մեկն է Հարավային Լիբանանում: Ալ Սաեղի ԱՄՆ-ին հանձնումը թերեւս պետք է կարեւորել հենց այս տեսանկյունից, քանզի նրա հաղորդած տեղեկությունները բացառված չէ, որ կօգտագործվեն որպես ճնշման լծակ Լիբանանի եւ Սիրիայի դեմ Լիբանանի «Հըզբոլլահի» զինաթափման պահանջով: Ուստի պատահական չպետք է համարել, որ հունիսի 18-ին ԱՄՆ ֆեդերալ դատավորներից մեկը Ալ Սաեղին մեղադրելով Զահրանում ԱՄՆ 19 քաղաքացիների ահաբեկչությանը մասնակցելու մեջ, մեղադրականում չնշելով կազմակերպության անունը, ընդգծել է, որ Ալ Սաեղը այդ բանի համար գումարներ է ստացել ահաբեկչական մի կազմակերպությունից, որն ԱՄՆ-ի նպատակների եւ կազմակերպությունների նկատմամբ քարոզում է բռնարարքների գործադրումը եւ ինքը իրագործում նման գործողություններ:

ԷՄՄԱ ԲԵԳԻՋԱՆՅԱՆ

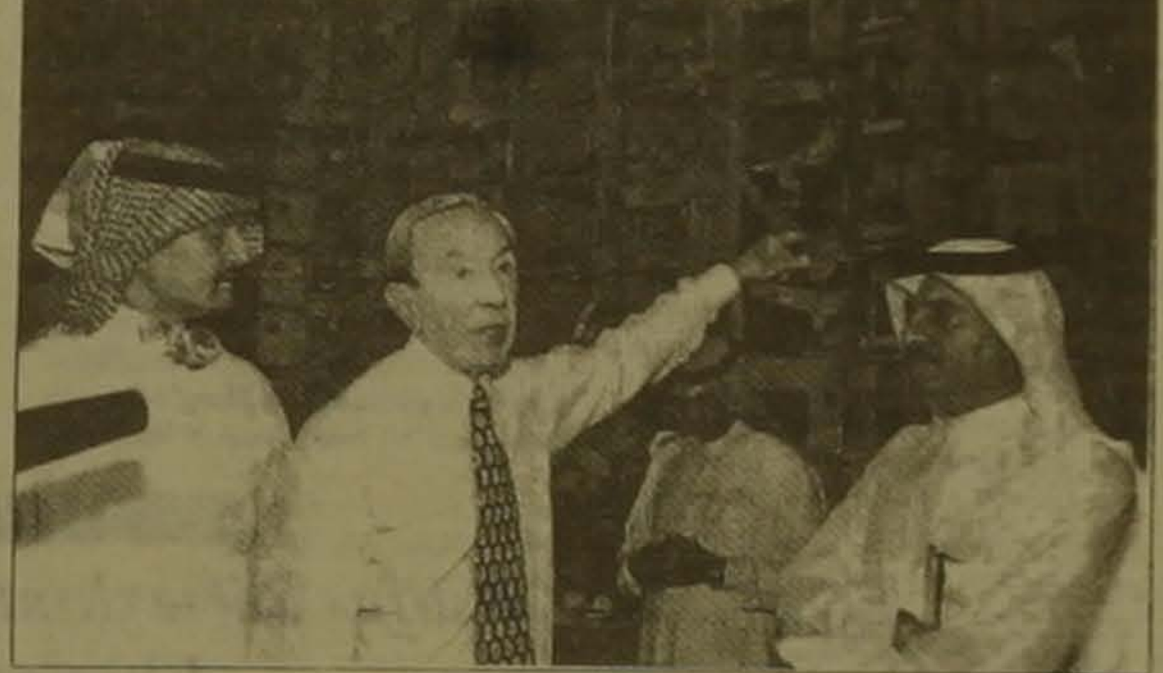

ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Անգլիային ձեռնտու է հայ-թուրքական սահմանի վերաբացումը

23 ՀՈՒՆԻՍ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: «Թըրքիշ Դեյլի Նյուզ» թուրքական թերթում այսօր տպագրված է հարցազրույց Հայաստանում Մեծ Բրիտանիայի դեսպանի հետ: «Թըրքիշ Դեյլի Նյուզի» հետաքրքրությունը բրիտանացի դիվանագետի նկատմամբ թերեւս բացատրվում է նրանով, որ վերջին 80-ական թվականներին Թուրքիայում Մեծ Բրիտանիայի հյուպատոսության մամուլի կցորդ է աշխատել: Դեսպան Միսչինները տիրապետում է թուրքերենին եւ տեղյակ է այդ երկրի քաղաքական կյանքին: Թերթը նշում է, որ ապրիլ ամսին Երեւան ժամանելուց հետո դեսպանը հիմնականում զբաղված է Մեծ Բրիտանիայի եւ Հայաստանի միջեւ առեւտրական հարցերով: Նա ողջունում է, որ Բրիտանիան Հայաստանում արված ներդրումների ծավալով զբաղեցնում է առաջին տեղը արեւմտյան պետությունների շարքում: Նա հիշատակում է «Միդլենդ» դրամատան Երեւանյան մասնաճյուղը: Սակայն երկկողմ հարաբերությունների զարգացմանը լրջորեն խոչընդոտում է Հայաստանի աշխարհագրական դիրքը, կամ ավելի ճիշտ՝ արտաքին աշխարհից նրա կտրված լինելը: Դեսպանը գտնում է, որ Թուրքիան Հայաստանի համար լավագույն տարանցիկ ճանապարհն է, այդ իսկ պատճառով Եվրոպայի եւ, բնականաբար, Բրիտանիայի համար խիստ ձեռնտու է, որ թուրք-հայկական սահմանը վերաբացվի, որն իր հերթին կապված է Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության կարգավորման հետ: Դեսպանը հույս է հայտնում, որ Մինսկի խմբի վերջին նախաձեռնությունը դրական արդյունքներ կբերի: Նրա ասելով, դրանում պետք է շահագրգռված լինեն նաեւ թուրք գործարարները: Դեսպանն այնուհետեւ շեշտում է, որ Հայաստանում ներկայումս տիրող իրավիճակը շատ է տարբերվում 90-ական թվականների սկզբների իրավիճակից: Ճիշտ է, Խորհրդային Միության կազմալուծումն ու ղարաբաղյան պատերազմը ծանր հարված հասցրին Հայաստանի տնտեսությանը, սակայն այժմ տնտեսությունն աստիճանաբար ուշքի է գալիս՝ սղաճի տոկոսն ու մակրոտնտեսական այլ ցուցանիշները բավարարում են Միջազգային արժութային հիմնադրամի չափանիշներին: Նրա կարծիքով, ԱՊՀ երկրներից առաջինը Հայաստանն է անդամակցելու Առեւտրի համաշխարհային կազմակերպությանը: «Դրա պատճառը, ասում է նա, Հայաստանի կառավարության ձեռնարկած նպատակասլաց տնտեսական բարեփոխումներն են»: Դեսպանը համոզված է, որ Հայաստանի ամենամեծ հարստությունը նրա որակյալ աշխատուժն է: Նրա խոսքերով, Հայաստանն ունի զարգացման երկու ուղի. առաջինը՝ դառնալ տարածաշրջանի արդյունաբերական կենտրոն, երկրորդը՝ ֆինանսական եւ բանկային կենտրոն, այսինքն՝ Շվեյցարիայի նման մի պետություն: Հայաստանում ընթացող սեփականաշնորհումը նպաստում է այդ երկու տարբերակների իրագործմանը, քանզի ընկերությունների համար ստեղծվում է գործունեության համապատասխան դաշտ, իսկ Հայաստան ուղղվող ներդրումները կարող են դրական ազդեցություն ունենալ թուրքական տնտեսության վրա: Դեսպան Միսչինների լավատեսությունը դրանով չի սահմանափակվում, նա կարծում է, որ նշված պայմանների առկայության դեպքում Հայաստանի զարգացման հեռանկարները նախկին խորհրդային հանրապետություններից ամենալավն են: Հարցազրույցում դեսպանը չի շրջանցում նաեւ հայոց Մեծ Եղեռնը: Եթե հավատանք «Թըրքիշ Դեյլի Նյուզին», ապա նրա կարծիքով, ժամանակակից հայաստանցուն ավելի շատ հետաքրքրում են առեւտրի ընձեռած հնարավորությունները, քան անցյալի մութ էջերը: «Բարդությունների մեծ մասը ստեղծում է հայկական սփյուռքը, որը, շարունակում է դեսպանը, ապրելով անցյալով եւ հայրենիքից հեռու, չի զգում իր քարոզչության հասցրած վնասը, իսկ տուժում են Հայաստանի բնակիչները, որոնք պարզապես ուզում են բարեկեցիկ կյանքով ապրել»: Վերադառնալով Հայաստանից ստացած տպավորություններին՝ դեսպանն առանձնացնում է հայերի հրաշալի ավանդույթները, արվեստագետներին, երաժիշտներին եւ շախմատիստներին: «Հայերը մտավոր զարգացած մարդիկ են, բացի այդ, նրանք ունեն հիանալի կոնյակ: Ասում են, որ Ուինստոն Չերչիլի սիրած ոգելից խ[illegible] էր», եզրափակում է դեսպան Ջոն [illegible]չինները:

Գերմանիան վերադարձնելու է հազարավոր հայ փախստականների

23 ՀՈՒՆԻՍ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: «Միջազգային համաներում» մարդու իրավունքների պաշտպանության կազմակերպությունը անցյալ շաբաթ հրապարակեց իր ամենամյա զեկույցը, որի մեջ մտահոգություն է հայտնում էթնիկական մեծամասնությունների եւ փախստականների իրավունքների ոտնահարման կապակցությամբ: ՄԱԿ-ի փախստականների հանձնաժողովը բերում է մի քանի հետաքրքիր տվյալներ: Ամեն օր մարդիկ ցավալի որոշում են կայացնում լքելու իրենց հայրենի տունը, որովհետեւ վախենում են իրենց կյանքի համար: Յուրաքանչյուր 21-րդ վայրկյանում մի նոր փախստական է ավելանում: Աշխարհում 27 միլիոն մարդ ՄԱԿ-ի այս հանձնաժողովի մտահոգության կենտրոնում են: Դրանցից միայն 15 միլիոնը ունի միջազգային պաշտպանվածություն որպես փախստականներ: Աշխարհի փախստական բնակչության 80 տոկոսը ապրում է Եվրոպայից եւ Հյուսիսային Ամերիկայից դուրս: Նրանց մեծ մասը կանայք եւ երեխաներ են, իսկ Եվրոպայում եւ Հյուսիսային Ամերիկայում ապաստան որոնողների մեծ մասը տղամարդիկ են: Երկրագնդի վրա 15 մարդուց մեկը այս կամ այն պատճառով հարկադրված է փախուստի դիմել: «Վերջին տասնամյակում կրկնակի ավելացած աշխարհի փախստականների թիվը՝ 15 միլիոն, ոչ ժամանակավոր երեւույթ է եւ ոչ էլ պատահական երեւույթ», նշվում է տեղեկագրում: Այն մարդու իրավունքների ճգնաժամի մասին է խոսում: Ավելի ու ավելի մեծ թվով կառավարություններ են մերժում պաշտպանել միլիոնավոր փախստականներին: Իսկ Արեւմուտքի զարգացած երկրներն ավելի են վատթարացնում փախստականների վիճակը՝ ընդունելով ապաստանի ավելի խիստ օրենքներ: «Միջազգային համաներումը» հայտարարում է, որ 97 թվականի իր արշավանքի գլխավոր ուղղությունը լինելու է միջազգային փախստականների վիճակի բարելավումը: Անցյալ շաբաթ, ոչ պաշտոնական աղբյուրներից տեղեկացանք, որ Գերմանիայի իշխանությունները վերադարձրել են 30 հայ փախստականի եւ որ ծրագրված է եւս հազարավորների վերադարձը: Այս մասին Բոննի Ներքին գործոց նախարարությանը արված հարցումները առայժմ մնում են անպատասխան: «Միջազգային համաներումի» 97 թվականի տեղեկագրում Հայաստանը նշվում է մարդու իրավունքների խախտման երկու ձեւերի մեջ. ազատազրկում անարդար կամ հավանաբար անարդար դատավճիռների հետեւանքով եւ որոշ դատապարտվածների մահապատժի սպասելու տանջանք եւ տառապանք պատճառելու:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Էլչիբեյը վերադառնում է Բաքու

ԲԱՔՈՒ, 24 ՀՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ինչպես հայտնել է «Ռոյթեր» գործակալությունը, Ադրբեջանի նախկին նախագահ Աբուլֆազ Էլչիբեյը ասել է, որ վերադառնալու է Բաքու «երկու կամ երեք ամսվա ընթացքում»: Նա ասել է նաեւ, որ ինքը մասնակցելու է 1998 թվականի նախագահական ընտրություններին, երբ «պայմանները լինեն ժողովրդավարական»: Էլչիբեյը, որն իրեն դեռեւս համարում է երկրի օրինական ղեկավար, հայտարարել է, որ իր վերադարձը քաղաքականություն նպատակ չունի ապակայունացնելու Ադրբեջանի քաղաքական վիճակը: Մինչդեռ Ադրբեջանի գլխավոր դատախազ Էլդար Հասանովը գտնում է, որ Էլչիբեյի գործունեությունը խախտում է «ոչ միայն բարոյական, այլ նաեւ երկրի քրեական եւ քաղաքացիական նորմերը» այն պատճառով, որ նա կեղծ ձեւով ներկայանում է որպես նախագահ:

«Պայթյունավտանգ» իրադրություն Պրիմորիեում

ՆԱԽՈԴԿԱ, 24 ՀՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Պրիմորիեի երկրամասում կարող է բռնկվել Ռուսաստանում անչափ հուժկու բողոքի ցույցերի պայթյուն աշխատավարձի երկարատեւ ձգձգման պատճառով: Ինչպես հաղորդել է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը, մոտ 40 բժիշկների հացադուլի հետ մեկտեղ ատոմանավակների նորոգման «Զվեզդա» գործարանի բանվորները պատրաստվում են փակել Վլադիվոստոկ-Մոսկվա երկաթուղին: Յակովլեւկայի շրջանի կոմունալ տնտեսության ծառայության աշխատողները մտադիր են անժամկետ գործադուլ հայտարարել: Վլադիվոստոկի ուսուցիչները պիկետել քաղաքապետարանի շենքն այնքան ժամանակ, մինչեւ չլուծվի աշխատավարձի հարցը:

Հայաստանի կինեմատոգրաֆիստների արտահերթ ժողովը, ըստ էության, այն վերջին կամ նախավերջին ճիչն էր, որն իբրեւ ծայրահեղ միջոց ձեռնարկված էր Միության եւ կինոյի մարդկանց կողմից ի բողոք ՀՀ նախագահի, ՀՀ ԱԺ-ի եւ ՀՀ կառավարության անտարբեր դիրքորոշման եւ ոչինչ չարժեցող խոստումների։ Փաստորեն օրակարգային միակ հարցը, որն այս կամ այն կերպ քննարկման էր դրված բոլոր զեկուցողների խոսու-

ղակաս համոզված Տիգրանի սերնդակից Էդգար Բաղդասարյանը, որը դիտելով Տարկովսկուն («կինոն էլիտար բան է եւ չի կարող լինել շահութաբեր») բղավում էր, որ կինոն բիզնես չէ եւ ուստի անհրաժեշտություն չկա այն վերածելու պահածոյի։ Ընդհանուր առմամբ գրեթե բոլորի կողմից ընկալվում էր, որ տվյալ բանավեճը եւ ծայրահեղ ձեւակերպումները արհեստական բնույթի էին եւ հետեւանք այսօրվա կինոյի փաստացի ավելորդության։

գտավ նաեւ այլ դրսեւորումներ եւ այս առումով հիշարժան էր Ալբերտ Յավուրյանի դիտողությունը. «Ինչ որ կերպ կարող եմ հասկանալ, որ մեր ներկայիս իշխանավորները չափազանց զբաղված լինելու պատճառով հնարավորություն չունեն դիտելու կինո եւ ըստ այդմ գնահատելու նրա դերը յուրաքանչյուր պետության մեջ։ Սակայն զարմանալի է, որ այդ նույն մարդիկ փոքր հասակում նույնպես չեն նայել ֆիլմեր եւ տոմսավաճառին կամ պահակին

Է՛, թող կինո էլ չլինի, ինչ կա որ

քում, ենթադրում էր համապատասխան բացատրություն. անհրաժեշտ է որեւէ ձեւով հասցնել վերը նշված ատյանների ներկայացուցիչների գիտակցությանը, որ առանց մշակույթի ազգը դատապարտված է, եւ այսօր արդեն երեւում են ազգի փոխակերպման ախտանիշները։ Այս առումով դիպուկ էր Դավիթ Մուրադյանի բնորոշումը. «Շուկան, որն ընդամենը տնտեսական մեխանիզմ է, մենք դարձրել ենք գաղափարախոսություն»։ Օրախնդիր է տեսակի պահպանման հարցը, քանզի հոգեւոր անկախությունից զրկվելով, մենք զուգահեռաբար զրկվում ենք նաեւ ազգային որեւէ պատկանելությունից։ Հասկանալի է, որ խնդիրը փաստորեն վերաբերում է եղած բոլոր ստեղծագործական միություններին եւ ցավն այն է, որ կինեմատոգրաֆիստների ընձեռած հնարավորությունը (հրավերներ էին ուղարկված միություններին) գործնականում մնաց գրեթե անարձագանք։ Ժողովին ներկա էր սոսկ Հայաստանի կոմպոզիտորների միության նախագահ Ռոբերտ Ամիրխանյանը։ Ինչեւէ։

Ի՞նչ երկիր է խոստանում լինել Հայաստանի Հանրապետությունը եւ ու՞ր է արդյոք այս երկրին մշակույթ եւ մասնավորապես կինեմատոգրաֆիան... Ինչ խոսք, պետության շահերը միշտ չէ, որ համապատասխանում են ազգային շահերին եւ հենց այսօրվա տարբերակի հստակեցումն էր պահանջում արտահերթ ժողովը։ Այդ իսկ նպատակով ժողովին հրավիրված էին նաեւ ՀՀ մշակույթի նախարար Արմեն Սմբատյանը եւ փոխնախարար Միքայել Ստամբոլցյանը։

Հատկանշական է, որ ի վկայություն ստեղծված ծայրահեղ իրավիճակի, նկատելի էր հավակնությունների որոշակի բացակայություն եւ անսովոր միասնություն։ Սա իրոք զարմանալի եւ անհանգստացնող երեւույթ է, քանզի երբ արվեստագետները չեն վիճում, սա արդեն լուրջ է։ Նշանակում է, սեղմել են ու լավ են սեղմել...

Ստեղծված իրավիճակում տարաձայնությունների միակ ջրբաժանը ենթադրում էր մեկ հարց բոլոր հետեւանքներով հանդերձ։ Կինոն այսօր բիզնե՞ս է, թե՞ արվեստ (կամ արվեստին մոտ մի բան)։ Ըստ որում, այս խնդրի շուրջ ծավալված բանավեճը ավելի առողջ էր, քան, օրինակ, գրողներինը։ Տվյալ դեպքում չկար տարիքային (կամ երիտասարդ սերնդի) հայտնի ճնշումը եւ մեղադրանքների հռչակումը։

Բանավեճը չէր բնութագրվում տարիքային առանձնահատկությամբ, զուտ գաղափարային բախում էր եւ երբ երիտասարդ Տիգրան Խզմալյանը պնդում էր, որ կինոն բիզնես է եւ պետք է զարգանա բիզնեսի կանոնների համաձայն, նա, ինչ խոսք, չէր վտանգում իր կոչումը եւ անկեղծ էր մտայնությունների մեջ։ Սակայն նույնքան անկեղծ էր եւ ոչ

Եվ երբ միայն պետությունը հնարավորություն ստեղծեր մեր արվեստի գործիչներին (ի դեպ, արվեստը մարդկային գործունեության միակ ոլորտն է, որը մեկնանում ոչ միայն ապահովում է միջազգային որակ, այլեւ հաճախ այդ որակի ստեղծողն է) դուրս գալ համաշխարհային շուկա եւ ոչ թե նրանց փոխարեն (Դավիթ Մուրադյանի բնորոշմամբ) արտաշխարհներ գործուղեր հաստավիզ եւ 3 միլիմետրանոց ճակատ ունեցող կիսագրագետ պետական այրերի, ապա նման խոսակցություններն ու տարանջատումները դժվար թե դուրս գային սրճարանային սրահներից։ Եվ երբ միայն (շարունակելով Դավիթ Մուրադյանի միտքը) նույն պետությունը հոգար մշակութային արժեքների ստեղծման գործընթացը (բնականաբար միջազգային շուկա արտահանման երաշխիքով), ապա այդ նույն Արեւմուտքը զգուշ եւ հասկանար, որ հայը վերջ ի վերջո մշակութային եւ հոգեւոր արժեք ստեղծող է, այլ ոչ թե կիսագրագետ եւ ադրբեջանցուց առանձնապես չտարբերվող մի ազգ։ Հայի կերպարը, որպես մերձավորարեւելյան ազգերից մեկը եւ ընդհանրապես մուրացող կերպար, ստեղծվել է հենց ՀՀ իշխանությունների իրականում ապազգային քաղաքականությամբ, որի հիմքում ընկած էր ազգային եւ մշակութային արժեքների կարեւորության կամ անհրաժեշտության անտեսումը։

Մոտավորապես այս մտքին համաձայն էին հավաքված բոլոր կինեմատոգրաֆիստները, որոնք ի բողոք հայրենական իշխանավորների նման դիրքորոշման մեկը մյուսի ետեւից հանդես եկան մի շարք առաջարկություններով... Ընդհանուր առմամբ, ոչ այնքան խաղաղ, որքան տխուր պատկեր էր այս ամենը, քանզի ի՞նչ արժեր Ֆրունզե Դովլաթյանի 70-ամյակի նշումը, երբ նա մի ամիս անց պետք է հարկադրված լիներ ժողովի ամբիոնից կոչ անել աննախադեպ մի մարաթոնի (ոտքով "ամբողջ Հայաստանով"), ի պաշտպանություն հայ արվեստագետների եւ հայացույց նրա արվեստագետ լինելու։ Եղածն իշխանությունների դեմ

խաբելով չեն ներխուժել կինոսրահներ... Սա նշանակում է, որ նրանք եթիմ են... Սխալ է եթիմներին տալ իշխանություն»...

Ինչպես դժվար չէ նկատել, ժողովը ընդհանուր առմամբ դիրքորոշված էր բավական հստակ, եւ սպեկուլյանտը ցանկության դեպքում այն կարող էր որակել որպես ընդդիմադիր ժողով։ Սակայն մի բան է ընդդիմությունը, իշխանությունները ու պետությունը եւ այլ բան է մշակույթը, արվեստը եւ ազգը։

Սերգեյ Իսրայելյանը վերջ ի վերջո հանգեց այն բանին, որ համապատասխան գումար բոլոր դեպքում կա, սակայն որոշված չէ նախապատվության խնդիրը եւ թե որքա՞ն է կարեւոր կինոն մեր երկրի համար։ Ի լրացումն հարգադրման որոշ ելույթավորներ հայտնեցին այն միտքը (եւ [illegible]), որ այսօր մեր մշակույթը եւ մասնավորապես կինոն կարող է պետական բյուջեի համար լինել ավելի եկամտաբեր, քան ցանկացած այլ ճյուղ։

Ինչ վերաբերում է ֆինանսավորման ոչ պետական աղբյուրներին, ապա, ինչպես նշեց նույն Դավիթ Մուրադյանը, «այդ կապիտալիստները, կամ նոր հայերը շատ հոտառությամբ են զգում» կինոյի բնագավառում դրամի ներդրման անարդյունավետությունը, քանզի կինոն այսօր մեր երկրում «խորթ զավակի կարգավիճակում է»։

Պատասխան խոսքով (եթե այդպես կարելի է ասել) ելույթ ունեցավ ՀՀ մշակույթի նախարար Արմեն Սմբատյանը, որն ասաց, թե դժվար է, որ ֆինանս չկա, սակայն հույս հայտնեց, որ շուտով լավ կլինի, քանի որ կա անհրաժեշտ հոգատարություն։ Նա խոստացավ մոտակա 10 օրերի ընթացքում հանդիպում կազմակերպել ՀՀ վարչապետի եւ կինոգործիչների միջեւ։

Հայաստանի կինեմատոգրաֆիստների արտահերթ ժողովը դիմեց Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին, ՀՀ ԱԺ-ին եւ ՀՀ կառավարությանը, որտեղ ընդգծված էր հայկական կինոարվեստի փրկության անհետաձգելիության անհրաժեշտությունը («Կինոյի մասին օրենք», բյուջետային ուղղակի հատկացումներ, հարկային ժամանակավոր զեղչեր, կինոթատրոնների սեփականաշնորհման արգելում, «Հայֆիլմի» պահպանումը եւ այլն)։ Նույն օրը կինոռեժիսոր Ռուբեն Գեւորգյանցը բաց նամակով դիմեց նույն ատյաններին, հիմնավորելով պետական հովանավորության կարեւորությունը։

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

Հ. Գ. Երեկ պարզ դարձավ, որ 1996-ին հաստատված բյուջեով կինեմատոգրաֆիային հատկացվելիք 120 մլն դրամի փոխարեն ՀՀ ֆինանսների նախարարությունը կարող է փոխանցել միայն 69 մլն դրամ։ Վե՞րջ...

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Ցուցահանդես Արշակ Չոպանյանի հոբելյանի առթիվ

Գրող, քննադատ, բանասեր, լրագրող, խմբագիր եւ հասարակական գործիչ Արշակ Չոպանյանը ծնվել է Կ. Պոլսում (1872) եւ վախճանվել Փարիզում (1954)։ Եթե չլիներ ավտովթարը, ավելի երկար կապրեր եւ իր բեղուն գրչով նորանոր երկերով կհարստացներ հայ մշակույթը։

Պատանի Ա. Չոպանյանը առաջին անգամ տպագրվել է Կ. Պոլսի «Բուրաստան մանկանց» հանդեսում, իսկ առաջին գիրքը լույս է տեսել 1891-ին («Արշալույսի ձայներ»)։ Բացի գրական-գեղարվեստական երկերից, նա թողել է մի շարք հետազոտություններ՝ նվիրված Նահապետ Քուչակի, Նաղաշ Հովնաթանի, Մկրտիչ Պեշիկթաշլյանի, Պետրոս Դուրյանի, Լեւոն Բաշալյանի, Թլկատինցու եւ ուրիշ հայազգի գործիչների ստեղծագործություններին։

Հայաստանի Ազգային գրադարանում նրա ծննդյան 125-ամյակի առթիվ կազմակերպված ցուցահանդեսում ներկայացված են սփյուռքում եւ Հայաստանում լույս տեսած նրա չափածո եւ արձակ երգերի ժողովածուները, նրա բնութագրումները, որոնք վերաբերվում են հայ եւ օտար հեղինակներին։

«Օտար լեզուներով» բաժնի գրքերը լույս են տեսել ֆրանսերեն, գերմաներեն, անգլերեն։ Հատկանշական է հատկապես նրա կազմած եւ թարգմանած «Վաղեմի Հայաստանի», հատ. 1-3, ժողովածուն, որը լույս է տեսել ֆրանսերեն, 1918-29 թվականներին։

Նրա խմբագրությամբ լույս են տեսել «Ծաղիկ» (1895) եւ «Անահիտ» (1898-1911 եւ 1927-1949) գրական-գեղարվեստական հանդեսները։

Ցուցահանդեսի երկրորդ բաժնի նյութերը վերաբերվում են Չոպանյանի կյանքին ու գործունեությանը, դրանց հեղինակներն են սփյուռքահայ մտավորականներ Տիրան Ալեքսանյանը, Սուրեն Մանվելյանը, Հայկազ Հապեշյանը, Գեղամ Ֆեներճյանը։ Վերջին տարիներին Չոպանյանի ստեղծագործությունների եւ աշխատությունների ուսումնասիրությամբ զբաղվել է Կարլեն Դալլաքյանը։ Նրա մենագրությունն ու հոդվածները եւս ցուցադրված են։

Ցուցահանդեսի բացումը այսօր՝ հունիսի 25-ին, ժամը 13-ին։

ՀՐԱՉՅԱ ՀՈՒՆԱՆՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ

«Ատեքս» նորաձեւության կենտրոնում 120 մոդելներ

Հունիսի 19-ին «Ատեքս» նորաձեւության կենտրոնում Ա. Միլմանի եւ Խ. Իվանովայի մոդելների ցուցադրությունն էր։ Ցուցադրվեցին տարբեր սեզոնների (հիմնականում՝ տրիկոտաժ) 120 մոդելներ։ Այս հերթական ցուցադրության առիթը նորաձեւության, մարկետինգի եւ վաճառքի համակարգի մասնագետ Ջեկ Վիլմորի այցն էր կենտրոն՝ համագործակցելու նպատակով։ Ինչպես Ա. Միլմանը նշեց, միջազգային նորաձեւության մեջ իշխում է որակը եւ ոչ թե ազգայինը։ Իհարկե ազդեցություն է թողնում այն հանգամանքը, թե որտեղ են ստեղծվում այդ մոդելները, ինչպիսի մշակութային եւ տնտեսական միջավայրում։ Նորաձեւությունը մեծապես կախված է տեքստիլ արդյունաբերությունից, քանի որ գեղեցիկ հագուստ ստեղծելով այժմ համաշխարհային շուկայում անհնար է տեղ գրավել, այլ հարկավոր է ունենալ թեթեւ արդյունաբերություն եւ հզոր արտադրական ներուժ։ Այս ցուցադրության նպատակը կենտրոնի հնարավորությունները ներկայացնելն էր։

Օգոստոսին Հայաստանն առաջին անգամ կմասնակցի երկու տարին մեկ Լայպցիգում անցկացվող նորաձեւության տոնավաճառին։ Մեր հանրապետությունից տոնավաճառին կմասնակցեն «Ատեքսը» եւ յոթ ձեռնարկություններ (Տոսպ, Գառնի եւ այլն)։

Հունիսի 20-ին հագուստի դիզայնի ֆակուլտետի ուսանողների՝ Սոնա Ոսկանյանի, Էվելինա Պողոսյանի, Լենա Գրիգորյանի դիպլոմային աշխատանքների պաշտպանությունն էր։ Աղջիկների ներկայացրած կանացի վերնահագուստները հայկական արվեստի եւ տարազի տարրերի ու ժամանակակից հագուստի համադրություններ էին՝ նախատեսված գործարար, ինքնավստահ կանանց համար, որը հնարավոր է հագնել բոլոր միջավայրերում՝ եւ տոնական օրերին, եւ առօրյայում եւ միաժամանակ շատ կանացի էին։ Ս. Ոսկանյանը դեկորի համար մեքենահյուս գոբելենն էր օգտագործել, որի մոտիվները հայկական կարպետից էին վերցված, իսկ հատուկ կոճկվող տարրերը օգնում էին հագուստի չափի փոփոխմանը։

Է. Պողոսյանը ամառային գույներով, 20-ական թթ. ոճով ներքնազգեստի եւ վերնազգեստի համակցությամբ հագուստ էր ներկայացրել, որը կնոջը ավելի գեղեցիկ էր ցույց տալիս եւ համապատասխանում է ժամանակակից նորաձեւության ուղիներին։

Լ. Գրիգորյանի մոդելները նույնպես հայկական ժողովրդական տարազի ձեւվածքի եւ դեկորի հիման վրա էին ստեղծված, որտեղ օգտագործված էր Մարաշի ասեղնագործությունը։

Ա. Միլմանը նշեց, որ ներկայացված աշխատանքները բարձր պրոֆեսիոնալ մակարդակով էին արված եւ ինքը շատ գոհ է։ Նա նաեւ նշեց, որ իրենց համար կարեւորը ոչ թե շրջանավարտների քանակն է, այլ որակը։

Ա. Ա.

ԱԶԳ

Մարզական

ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄ

Օլիմպիական օրերը Հայաստանում՝ ցուցադրական ելույթներով

ՀՐԱՅՐ ՆԱԶԱՐՅԱՆ

Հունիսի 23-ին Ազատության հրապարակում կայացած սեղանի թենիսի եւ բադմինտոնի առաջատար մարզիկների ցուցադրական ելույթներով սկսվեցին օլիմպիական օրերը Հայաստանում: Այս միջոցառումը, որն անցկացվում է ամբողջ աշխարհում եւ հովանավորվում ՄՕԿ-ի կողմից, արդեն 5-րդ տարին է կազմակերպվում մեր երկրում: Դրա նպատակն է նպաստել սպորտի եւ առողջ ապրելակերպի գաղափարների տարածմանը լայն զանգվածների շրջանում: Եվ այն հանգամանքը, որ Ազատության հրապարակում հավաքված մարդիկ հնարավորություն ստացան ուժերը չափելու Հայաստանի հավաքականի անդամների հետ, կարծում ենք, մի փոքր խայլ է այդ ուղղությամբ: Հետաքրքիր է, որ ցանկացողները հնարավորություն ստացան մրցելու նույնիսկ թենիսիստ-ռոբոտի հետ, որը տրամադրել էր սեղանի թենիսի Հայաստանի ֆեդերացիան: Փույթ չէ, որ սիրողները հաճախ պարտված էին թողնում մրցապարեզը:

Օլիմպիական օրերի հանդիսավոր բացումը տեղի ունեցավ երեկ Հանրապետության հրապարակում: Ներկաներին ողջունեց եւ հաջողություններ բոլոր բնագավառներում մաղթեց ՀԱՕԿ-ի նախագահ Ալեքսան Ավետիսյանը:

Այնուհետեւ «Մարզիկները ընդդեմ դեղերի» միջազգային ասոցիացիայի տնօրենների խորհրդի անդամ Արեգ Հովհաննիսյանը, դպրոցի մարզիկների ուղեկցությամբ, հրապարակ բերեց Բարսելոնի օլիմպիադայի ջահերից մեկը, որը վերջերս Մադրիդում նրան էր հանձնել վերը նշված ասոցիացիայի նախագահը: Նա ջահը փոխանցեց մրցաշրջան-96-ի լավագույն բեփբուստեղծիհ, Հայաստանի բազմակի չեմպիոնուհի Ռեգինա Շահբազյանին: Ընթերցվեց ՄՕԿ-ի նախագահ, մարկիզ Խուան Անտոնիո Սամարանչի ուղերձը Հայաստանի ազգային օլիմպիական կոմիտեին եւ օլիմպիական օրերի բոլոր մասնակիցներին: Մարզիկների անունից բարեհաջողությունների եւ դոպինգների դեմ պայքարի երդում տվեց թենիսի Հայաստանի չեմպիոնուհի, սպորտի վարպետ Սոնա Սարինգուլյանը: Տրվեց թեթեւատլետիկական օղակաձեւ փոխանցումավազքի մեկնարկը, որին մասնակցեցին հանրապետության տարբեր բուհերի ուսանողները, վետերան եւ հաշմանդամ մարզիկները: Հաղթող դարձավ ֆիզիկական կուլտուրայի հայկական պետական ինստիտուտի թիմը: Երկրորդ եւ երրորդ տեղերը գրավեցին բարձրագույն հրամանատարական ռազմական ուսումնարանի եւ Երեւանի պետական համալսարանի թիմերը: Պարգեւատրումը կատարեց ՀԱՕԿ-ի փոխնախագահ, օլիմպիական եռակի չեմպիոն Ալբերտ Ազարյանը: Ցուցադրական ելույթներ ունեցան հեծանվորդները: Ցավոք, մրցումների վրա ստվեր գցեց միջադեպը հեծանվորդներից մեկի ընկնելով ուղուց վրանների ներարկեց վազորդուհիներից մեկին, որը տեղափոխվեց հիվանդանոց: Մրցումների ավարտից հետո բոլոր մասնակիցները պարգեւատրվեցին ՄՕԿ-ի վկայագրերով՝ վավերացված Խուան Անտոնիո Սամարանչի ստորագրությամբ:

Խորհրդանշական է, որ այս օրերին լրացավ հայ անվանի ջրացատկորդ, վաղամեռիկ Դավիթ Համբարձումյանի 41-ամյակը: Այս առթիվ տեղի ունեցավ մեծ մարզիկի անվան ջրացատկի օլիմպիական հերթափոխի մասնագիտացված մարզադպրոցի վերաբացման հանդիսավոր արարողությունը: Մարզօջախը, որ կրկին սկսեց գործել երկարամյա ընդմիջումից հետո, տարբեր տարիներին մարզաշխարհ է ներկայացրել այնպիսի տաղանդավոր մարզիկների, ինչպիսիք են ջրացատկորդներ Դավիթ Համբարձումյանը, Սերժ Քոչարյանը, Վասիլի Կուվշինկինը, Միրվարդ Էմիրզյանը, ջրասուզակ Շավարշ Կարապետյանը, լողորդներ Անաստասիա Սոկրյուկովը, Հռիփսիմե Ջիլավյանը, Արմեն Կոբելինը, Վանիկ Փիլոյանը, Կոնստանտին Զարգարյանը, ջրագնդորդներ Անաստասիա Կոլեսնիկովը, Աշոտ Փիլոյանը եւ շատ շատերը:

Բացման արարողությանը մասնակցեցին լողի հանրապետության հավաքականի, ՖԻՄԱ-ի եւ «Նեղոս» ակումբի անդամները (50 մ ազատ լողաոճ, 4x50 մ համալիր փոխանցումալող): Ցուցադրական ելույթներ ունեցավ ջրացատկի Հայաստանի հավաքականը: Գեղեցիկ էին նաեւ ջրացատկորդների ելույթները (հատկապես պատերականացված ներկայացումը): Ելույթների ընդմիջումներին իրենց կատարումներով ողջունեցին դուդուկահար Ջիվան Գասպարյանը եւ երգչուհի Սյուզան Մարգարյանը: Մի խոսքով, միջոցառումը բավականին գեղեցիկ եւ տպավորիչ էր: Մնում է հուսալ, որ մարզադպրոցը այսուհետ անխափան կաշխատի եւ նոր տաղանդավոր մարզիկներ կպատրաստի:

Իսկ օլիմպիական օրերի շրջանակում անցկացվեցին նաեւ ֆուտբոլի եւ տնտեսամարտի մրցումներ:

Թայսոնը սնանկացե՞լ է

Աշխարհի նախկին չեմպիոն Մայք Թայսոնը ծեծամուխ է եղել ակտիվ պարտամուրհակների: Վերջին ժամանակները լուրեր են պտտվում նրա տատանված բարեկեցության մասին: Թայսոնին շատ խոշոր գումար է պետք, որը կարող է վաստակել միայն բռնցքամարտում: Իսկ մինչ այդ, ԱՄՆ ամենահարուստ մարզիկներից մեկը վաճառում է 22 մլն դոլար արժողությամբ առանձնատունը:

Պանիսը վիրահատվեց, իսկ Հիլը սպառնում է

«Ֆորմուլա-1» ավտոարշավի Կանադայի մեծ մրցանակի խաղարկության ընթացքում լուրջ վնասվածքներ ստացած ֆրանսիացի Օլիվիե Պանիսը նորից վիրահատվել է: Բժիշկների գուշակությունները Պանիսի մեծ սպորտ վերադառնալու վերաբերյալ բավականին զգուշավոր են: Իսկ 1996 թ. աշխարհի չեմպիոն Դեյմոն Հիլը չներեց իր նոր ղեկավար Ուիլկեն Շոուի անտարբեր վերաբերմունքը վերջին մրցումների նկատմամբ, որոնց մեկնարկից մի քանի վայրկյան առաջ վերջինս հայտնվեց մրցավայրում: Հիլը սպառնաց խզել պայմանագիրը «Էռռուզի» հետ, քանի որ այժմ բանակցում է ոչ միայն «Բենետոնի» եւ «Մակլարենի» հետ, այլեւ «Պրոստի», որին Պանիսի կորստից հետո նոր վարորդ է հարկավոր:

ԹԵՆԻՍ

Եղանակը ուղղումներ է մտցնում Ուիմբլդոնի օրացույցում

Լոնդոնի մերձակայքում անցկացվող Ուիմբլդոնյան թենիսի մրցաշարում խոտածածկ կորտերում աշխարհի ոչ պաշտոնական առաջնությունում պայքարի մեջ կներգրավվեն առաջատարները ամերիկացի Փիթ Սամփրասը եւ շվեյցարուհի Մարտինա Հինգիսը: Նախօրեին վաս եղանակի պատճառով հետաձգվեց ռուսաստանցի Եվգենի Կաֆելնիկովի հանդիպումը իսպանացի Խուան Անտոնիո Մարինի հետ: Երեկ կենտրոնական կորտում հանդես եկավ ռուսաստանցի Աննա Կուրնիկովան, որը մրցեց ամերիկուհի Չանդա Ռուբինի հետ, մինչ ուժերը չափեցին ռուս թենիսիստուհիներ Ելենա Մակարովան եւ Տատյանա Պանովան: Եղանակի չվատանալու դեպքում ռուսաստանցի Ալեքսանդր Վոլկովը պետք է խաղար գերմանացի Նիկոլաս Կիֆերի, իսկ կիեւցի Անդրեյ Մեդվեդեւը ֆրանսիացի Ֆաբրիս Սանտորոյի հետ:

Մարտինա Հինգիս

Առաջին արգելքն արդեն հաղթահարել են իսպանացի Կառլոս Մոյան, անգլիացի Թիմ Հենմանը, խորվաթ Գորան Իվանիշեւիչը եւ այս մրցաշարի 1996 թ. հաղթող հոլանդացի Ռիխարդ Կրայչեկը, որը 7-6, 6-2, 6-4 հաշվով հաղթեց գերմանացի Մարտին Կրաստին:

ՇԱԽՄԱՏ

Կասպարովն առաջինն էր Նովգորոդում

Վերջնագիծը հատեց «Պարոն Մեծն Նովգորոդ» շախմատի ավանդական գերմրցաշարը: Վերջին՝ 10-րդ տուրում Գարրի Կասպարովը ոչ-ոքի խաղաց անգլիացի Նայջել Շորթի հետ: ԱՇԱ-ի վարկածով աշխարհի չեմպիոնի հետ հաղթողի կոչմանը հավակնող միակ մրցակիցը՝ Վլադիմիր Կրամնիկը չկարողացավ առավելության հասնել Բորիս Գելֆանդի նկատմամբ: Այս պարտիան եւս խաղաղ ելք ունեցավ: Այսպիսով, 10 հնարավորից վաստակելով 6,5 միավոր՝ մրցաշարի հաղթող դարձավ Կասպարովը: Նրան կես միավոր զիջեց Կրամնիկը:

Միյատովիչը Ռոնալդոյից 5 անգամ թանկ է

Եվրոպական առաջատար ֆուտբոլային տերություններում ազգային առաջնություններն ավարտվել են: Ֆուտբոլիստները նոր պայմանագրեր են կնքում եւ մասնակցում միջազգային մրցաշարերի:

Բանգկոկում (Թաիլանդ) եզրափակիչ խաղում Պորտուգալիայի չեմպիոն «Պորտու» ակումբը 11 մ հարվածներով 4–2 հաշվով պարտության մատնեց արգենտինյան «Բոկա Խունիորս» թիմին: Հանդիպման հիմնական ժամանակն ավարտվել էր 0–0 հաշվով:

Հանրահայտ իտալացի Ֆրանկո Բարեզին պաշտոնապես հայտարարել է մեծ ֆուտբոլը թողնելու մասին:

Ֆրանսիացի Վինսենս Լիզարազյուն իսպանական «Ատլետիկ» (Բիլբաո) ակումբից կտեղափոխվի Մյունխենի «Բավարիա»: Իսկ նրա հայրենակից Ժոսելին Անգլոման լքեց իտալական «Ինտերը» եւ պայմանագիր կնքեց իսպանական «Վալենսիա» ակումբի հետ:

Այսուհետ աշխարհի ամենաթանկարժեք ֆուտբոլիստն է հարավսլավացի Պրեդրագ Միյատովիչը: Դա հետեւում է պայմանագրից, որը կնքվել է չեմպիոնի հարձակվողի եւ Մադրիդի «Ռեալի» ղեկավարության միջեւ: Ըստ փաստաթղթի, եթե որեւէ ակումբ ցանկանա գնել Միյատովիչին, ստիպված կլինի թագավորական ակումբին վճարել 150 մլն դոլար: Այսպիսով, այս ֆուտբոլիստը ավելի քան 5 անգամ թանկ գնահատվեց 1996 թ. աշխարհի լավագույն ֆուտբոլիստ, բրազիլացի Ռոնալդոյից: «Ռեալը» իր իրավունքն ամրագրեց այս ֆուտբոլիստի նկատմամբ մինչեւ 2003 թիվը, հաշվի առնելով, որ հազիվ թե որեւէ մեկը ցանկանա նման գումար վճարել մի ֆուտբոլիստի համար, որը շուտով կդառնա 30 տարեկան: Հետաքրքիր է, որ Իսպանիայի ներկայիս չեմպիոնի հիմնական կազմը գնահատվում է 500 մլն դոլար:

ՀԵԾԱՆՎԱՎԱԶՔ

«Տուր դե Ֆրանսին» ընդառաջ

«Կատալոնիայի տուր» հեծանվավազքի 5-րդ փուլում հաղթեց բրիտանացի Քրիս Բորդմանը, որն էլ առջեւում է նաեւ ընդհանուր հաշվարկում: Այս հեծանվարշավի ընթացքում վնասվածք ստացած շվեյցարացի Ալեքս Ցուլին, հետազոտվեց Բարսելոնի բժշկական ինստիտուտում: Բժիշկները գտնում են, որ վնասվածքը չի խանգարի Ցուլիին մասնակցելու «Տուր դե Ֆրանս» հեղինակավոր հեծանվավազքին:

«Տուր դե Սուիս» բազմօրյա հեծանվավազքի 7-րդ փուլում լավագույն արդյունքը գրանցեց բելգիացի Թոմ Ստիլսը: Մոտ 194 կմ մրցատարածությունը նա հաղթահարեց 5 ժամ 25 րոպե 13 վայրկյանում: Ֆրանսիացի Քրիստոֆ Անյելիտոն պահպանեց առաջատարությունը մրցումների ընդհանուր հաշվարկում:

Աթենքը 2004-ին հավակնում է դառնալ սպորտի մայրաքաղաք

Աթենքը մտնում է այն մի քանի քաղաք-թեկնածուների շարքը, որոնք 2004 թ.-ին կհյուրընկալեն օլիմպիական խաղերը: Ամեն դեպքում մինչեւ սեպտեմբեր փորձագետները դեռ ժամանակ ունեն վճռելու, թե հինգ քաղաքներից (Աթենք, Հռոմ, Լեկապ, Բուենոս Այրես, Ստոկհոլմ) որ մեկում կկազմակերպվեն խաղերը: Աթենքը՝ Օլիմպիական խաղերի պատմական մայրաքաղաքը վճռական կերպով որոշել է ձեռք բերել երրորդ հազարամյակի բացման պատիվը: Այսպիսով, Կոնստանտին Սիմիտիսի կառավարությունը ջանք չի խնայում Հունաստանի թեկնածությունը առաջ տանելու համար: «Օլիմպիադաների կազմակերպումը մեզ համար ոչ միայն խաղերի, այլ մի շարք մշակութային, պատմական, քաղաքական միջոցառումների կազմակերպում է: Բալկանների եւ ողջ տարածաշրջանի համար այն կարող է շատ մեծ նշանակություն ունենալ», ասում է օլիմպիական խաղերի կոմիտեի նախագահը: Ժողովրդական ոգեւորությամբ քաջալերված՝ կառավարությունը նախատեսել է ենթակառուցվածքների եւ հաղորդակցման ուղիների բարելավման մի շարք ծրագրեր՝ ընդհանուր արժողությամբ 2,6 միլիարդ դոլար: Դրանց թվում մետրոյի ցանցի ընդլայնումն է, որը հնարավորություն կընձեռի 2000 թ. կրկնապատկել մեկ օրվա ուղեւորների թիվը: Նախատեսվում է եւս մեկ օդանավակայանի կառուցում, որը կփոխադրի տարեկան 16 միլիոն ուղեւոր, ինչպես նաեւ ավտոուղիների ցանցի ընդլայնում: Ինչ վերաբերում է սպորտային կառույցներին, ապա երկու անգամ անցկացված օլիմպիական խաղերի, ինչպես նաեւ բազմաթիվ միջազգային մրցումների շնորհիվ, որոնց թվում 1995-ի բասկետբոլի եվրոպայի առաջնությունը, 1994-ի վոլեյբոլի միջազգային առաջնությունը, շուտով կայանալիք Ատլետիզմի միջազգային առաջնությունը, Աթենքն ունի անհրաժեշտ բոլոր օղակները, որոնց տեխնիկական մակարդակը լիովին համապատասխանում է միջազգային ֆեդերացիայի նորմերին:

«Պարի-մաչ»

Պատրաստեց Ն. ՇԱՔՈՅԱՆԸ

ԱՆԳԼԵՐԵՆԻ ԴԱՍԱՎԱՆԴՈՒՄԸ ՈՐՊԵՍ ՕՏԱՐ ԼԵԶՈՒ @ ՀԱՀ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ (ՀԱՀ) ԱՆԳԼԵՐԵՆԻ ԴԱՍԱՎԱՆԴՈՒՄԸ ՈՐՊԵՍ ՕՏԱՐ ԼԵԶՈՒ (ԱԴՈՕԼ) ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՎԿԱՅԱԿԱՆ ՇՆՈՐՀՈՂ ԾՐԱԳԻՐԸ ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Է ՁԵԶ ԴԻՄԵԼՈՒ 1997–98 ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐՎԱ ՀԱՄԱՐ,
որը սկսվում է սեպտեմբերին

ԱԴՈՕԼ վկայական շնորհող միամյա ծրագիրը նախատեսված է անգլերենը որպես երկրորդ լեզու դասավանդող ուսուցիչների համար

ԲՈԼՈՐ ՀԵՏԱՔՐՔՐՎԱԾ ԱՆՁԱՆՑ ԿՈՉ Է ԱՐՎՈՒՄ ԴԻՄԵԼ: ԱՆԳԼԵՐԵՆԻ ԻՄԱՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԳՆԱՀԱՏՈՂ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԱՆՑԿԱՑՎԻ 1997 Թ. ՀՈՒԼԻՍԻ 25-ԻՆ, ՀԱՀ-ՈՒՄ

ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԶԱՆԳԱՀԱՐԵԼ
Ընդունելության գրասենյակ՝ 27–16–29,
ԱԴՈՕԼ ծրագրի գրասենյակ՝ 27–08–89 կամ
այցելել ՀԱՀ, Մարշալ Բաղրամյան 40, Երեւան

Ֆինանսական օժանդակության մասին տեղեկությունների համար դիմել ՀԱՀ-ի անգլերենի բաժին, 37 սենյակ

ԴԻՄՈՒՄՆԵՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵԼՈՒ ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄԿԵՏԸ *1997 թ. հուլիսի 23-ն է*

ԴԻՄԵ՛Ք ԱՅԺՄ, ՄԻ՛ ՀԵՏԱՁԳԵՔ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱԳԻՍՏՐՈՍԻ ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ

Հայաստանի ամերիկյան համալսարանը դիմումներ է ընդունում մագիստրոսի գիտական աստիճան շնորհող համեմատական եւ միջազգային առեւտրային իրավունքի երկամյա ծրագրի համար: Լիցենզավորված ոչ պետական բուհերի շրջանավարտները կարող են դիմել պայմանականորեն. գրավոր պայմանները ձեռք բերելու համար խնդրվում է դիմել ՀԱՀ-ի ընդունելության գրասենյակ:

Ծրագիրը համեմատական սկզբունքով կուսումնասիրի եվրոպական քաղաքացիական իրավունքի եւ անգլո-ամերիկյան իրավունքի համակարգերի իրավական ավանդույթները եւ կունենա երկու ուղղվածություն: __Համեմատական սահմանադրական իրավունքի__ առարկաները կընդգրկեն սահմանադրականության, իրավական կանոնակարգման, օրենսդրական նախագծման, հասարակության եւ անհատի իրավունքների հիմնահարցերը, ինչպես նաեւ միջազգային համաձայնագրերին եւ պայմանագրերին վերաբերող խնդիրների ուսումնասիրությունը: __Միջազգային գործարարության իրավունքի__ շրջանակներում կուսումնասիրվեն շուկայական տնտեսության, միջազգային հանրային իրավունքի եւ միջազգային գործարքների հիմնական դրույթները, պայմանագրային հարաբերությունները, միջազգային ապրանքային առեւտուրը, միջազգային ֆինանսական իրավունքը եւ վեճերի լուծման միջոցները: Համեմատական եւ միջազգային առեւտրային իրավունք ծրագրի հիմնական նպատակն է հնարավորություն տալ ուսանողներին օժանդակել իրենց երկրի ա) քաղաքականության մշակման եւ օրենսդրական գործընթացների եւ բ) զարգացող շուկայական տնտեսության իրավական հիմքերի ստեղծմանը:

Դիմորդները պետք է ունենան __իրավաբանական բարձրագույն կրթություն__ եւ __անգլերեն լեզվի մասնակի իմացություն__: Դիմորդները պետք է ներկայացնեն դիպլոմ եւ ներդիր իրենց գնահատականներով, երեք երաշխավորագիր-նամակ, լրացնեն դիմում եւ ֆինանսական հնարավորությունների մասին տեղեկանք:

Փաստաթղթերի ընդունման կանխավճարը կազմում է ԱՄՆ 10 դոլարին համարժեք դրամ, որը պետք է մուծել փաստաթղթերը հանձնելիս: __1997 թ. հուլիսի 23-ը__ փաստաթղթերի ընդունման վերջնաժամկետն է:

Բոլոր դիմորդները __1997 թ. հուլիսի 25-ին__ կհանձնեն անգլերեն լեզվի իմացությունը գնահատող քննություն (բացառությամբ այն դիմորդների, ովքեր վերջերս TOEFL քննությունից ստացել են 550 եւ ավելի միավոր): Առաջին փուլով անցած այն դիմորդները, որոնք չեն բավարարի անգլերեն լեզվի իմացության պահանջված մակարդակը, կմասնակցեն 1997 թ. սեպտեմբերից մինչեւ 1998 թ. ամռան վերջը ՀԱՀ-ում անցկացվող անգլերեն լեզվի արագացված ծրագրին: Անգլերեն լեզվի արագացված ծրագրի ուսման վարձը կազմում է ԱՄՆ 300 դոլարին համարժեք դրամ: Նախնական ծրագիր ընդունվելը 1997 թ. հուլիսի վերջին, որոշ դիմորդների հետ հարցազրույցներ կանցկացվեն: Դիմորդների անունները ու հարցազրույցների օրերը կփակցվեն ՀԱՀ-ում:

Հիմնական ծրագրում վերջնական ընդունելությունը կկատարվի դիպլոմի ներդիրի միջին ցուցանիշի եւ նախապատրաստական փուլում դիմորդների ցուցաբերած առաջադիմության հիման վրա: Հիմնական ծրագիր ընդունված բոլոր ուսանողները պետք է ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարության հետ ստորագրեն ավարտելուց հետո երեք տարի Հայաստանում մնալու եւ աշխատելու մասին պայմանագիր:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար կարող եք դիմել ՀԱՀ-ի ընդունելության գրասենյակ. Հասցեն՝ Մարշալ Բաղրամյան 40, առաջին հարկ, 19 սենյակ, հեռախոս 27-16-29:

ՀԱՀ-Ը ՌԱՍԱՅԱԿԱՆ, ԿՐՈՆԱԿԱՆ, ՍԵՌԱՅԻՆ ԿԱՄ ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՏՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՉԻ ԴՐՍԵՎՈՐՈՒՄ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Մ/թ հունիսի 25-ին նախօրոք հայտարարված ՎԻՊԱՍԱՑՈՒԹՅԱՆ ԵՐԵԿՈՆ տեղի կունենա մ/թ հունիսի 26-ին, ժամը 17-ին Հայաստանի գրողների միության մեծ դահլիճում: Երեկույթին մասնակցում են վիպասաց-երգասաց Անահիտ Հալեթյին (ԱՄՆ) եւ վիպասաց Առուսյակ Սահակյանը (Հայաստան):

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Խնդրվում է Երեւան քաղաքի բնակիչ Աշոտ Ենոքի Պողոսյանի մասին որեւէ տեղեկություն ունեցող անձանց, որն անհայտ բացակայում է քաղաքից, ներկայանալ Մյասնիկյանի ժողդատարան:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

Առանձնատուն, 80 քառ. մ նկուղ-ավտոտնակով եւ երկու բնակելի հարկով (առանց ներքին հարդարանքի), «Ձվարբնոց» կինոթատրոնի մոտակայքում (Մոնումենտ): Կա նաեւ մրգատու ծառերով փոքրիկ այգի:
Զանգահարել 27 22 57 ժամը 10–16, 58 33 26 ժամը 18–23

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

երկհարկանի տուն առանց ներքին հարդարանքի Նոր Արեշ 31 փողոցում: Հեռ. 45-59-99, 58-18-41

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

3 սենյականոց բնակարան, ավտոտնակով, Վրացական փողոցում
Հեռ. 25-11-87

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

4 սենյականոց բնակարան, (ընդհ. մակ.՝ 95 քմ, բնակ. մակ.՝ 65 քմ) քարե շենքի 4-րդ հարկում: Ունի վերնահարկ (45 քմ): Բն. ընդհ. մակ.՝ 140 քմ է: Գտնվում է Աջափնյակում՝ Հանր. հիվանդանոցի մոտ:

Հեռ.՝ 581841, 342586

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

սեփական տուն Գիտությունների ակադեմիայի շենքի ետեւում (115 քառ. մետր)՝ 110 քառ. մետր տնամերձով: Լիովին վերանորոգված է, ունի սեփական կաթսայատուն, ավտոտնակ, ապահովված է շուրջօրյա ջրամատակարարմամբ:

Հեռ. 53-54-10 տուն, 52-42-36 աշխ.:

ՇՏԱՊ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

3 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 5-րդ հարկում, 70/50 քմ, ավտոտնակով: Հրաչյա Քոչար 23 (նախկին Չեկի խանութի մոտ):

Հեռախոս՝ 22–42–68

ՇՏԱՊ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

2 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 1-ին հարկում, հարմար է նաեւ օֆիսի համար, Դեմիրճյան 17 շենք:

Հեռ.՝ 523056, 581841

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

3 սենյականոց բնակարան, 9 հարկանի շենքի 1-ին հարկում, Երեբունու զանգվածում: Ունի մեծ նկուղ, տնտեսական պատշգամբ, 45 քմ բնակմակերեսով: Գերազանց վերանորոգված է:

Հեռ. 47-07-22, 58-18-41

Երեւանի «Հայաստան» համալսարանը հայտարարում է 1997/98 ուսումնական տարվա ընդունելություն

ՀՀ կառավարության կողմից արտոնագրված համալսարանը բարձրորակ կադրեր է պատրաստում պետական եւ մասնավոր ձեռնարկությունների, կազմակերպությունների եւ հիմնարկների համար հետեւյալ մասնագիտությունների գծով.

1. **Իրավագիտություն** (բազմաճյուղ մասնագիտացումներով)
2. **Միջազգային հարաբերություններ**
3. **Ռոմանագերմանական** (անգլերեն, ֆրանսերեն, գերմաներեն)
4. **Արեւելյան** (արաբերեն, պարսկերեն)
5. **Հայոց լեզու եւ գրականություն**
6. **Ժուռնալիստիկա** (ընդհանուր ժուռնալիստիկա, հեռուստա-ռադիո ժուռնալիստիկա)
7. **Ֆինանսներ եւ վարկ**
8. **Տարրական կրթության մանկավարժություն եւ մեթոդիկա**

Բոլոր ֆակուլտետների ուսանողները համալսարանի հաշվին սովորելու են կոմպյուտերային գործ եւ ստանալու են համապատասխան վկայական:

Համալսարան կարող են դիմել միջնակարգ, միջնակարգ մասնագիտական, թերի բարձրագույն եւ բարձրագույն կրթություն ունեցող (վերջինները կարող են ընդունվել երկրորդ կուրս, երկրորդ մասնագիտություն ստանալու համար) Հայաստանի Հանրապետության եւ արտերկրի բոլոր քաղաքացիները, առանց տարիքային սահմանափակման:

Դիմորդները համալսարան են ընդունվում հարցազրույցի միջոցով:

Մրցույթի համար հիմք է ծառայելու հարցազրույցն անցկացնող հանձնաժողովի եզրակացությունը:

Ուսման տարեկան վարձը 300 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ:

Նախապատրաստական բաժին կարող են ընդունվել միջնակարգ դպրոցի 10-րդ դասարանի աշակերտները: Ուսումը վճարովի է:

Փաստաթղթերի ձեւակերպման եւ մրցույթին մասնակցելու համար դիմորդը պետք է վճարի 4000 դրամ, որն անկախ հարցազրույցի արդյունքներից, չի վերադարձվում:

Համալսարան ընդունվելու համար դիմորդները ներկայացնում են դիմում, կրթության վկայական (բնագիր), տեղեկանք առողջության մասին (ձեւ 086ու), 6 լուսանկար (3x4 չափի):

Փաստաթղթերն ընդունվում են ամեն օր (բացի կիրակի օրվանից), ժամը 10–17-ը, մինչեւ սեպտեմբերի 10-ը: Դասերը համալսարանում սկսվելու են սեպտեմբերի 15-ից: Լրացուցիչ տեղեկություններ կարելի է ստանալ համալսարանում:

Հասցեն Երեւան, Կոմիտաս, Վրացական 22, ճարտարագիտական համալսարանի (նախկին պոլիտեխնիկական) ինստիտուտի 8-րդ մասնաշենք, «Նաիրի» կոշիկի ֆաբրիկայի հարեւանությամբ:

Հեռախոսներ
23-01-15, 53-75-97, 24-12-08, 23-01-60, 58-24-29, 74-05-54

ՌԵԿՏՈՐԱՏ

СУПЕРСОВРЕМЕННЫЙ ФАНТАСТИЧЕСКИЙ ДЕТЕКТИВ

ЛЕЖАЧАЯ ВОСЬМЕРКА

АВТОР - ТЭМБЭЛ ПАНИ - В ЕРЕВАНЕ ВПЕРВЫЕ

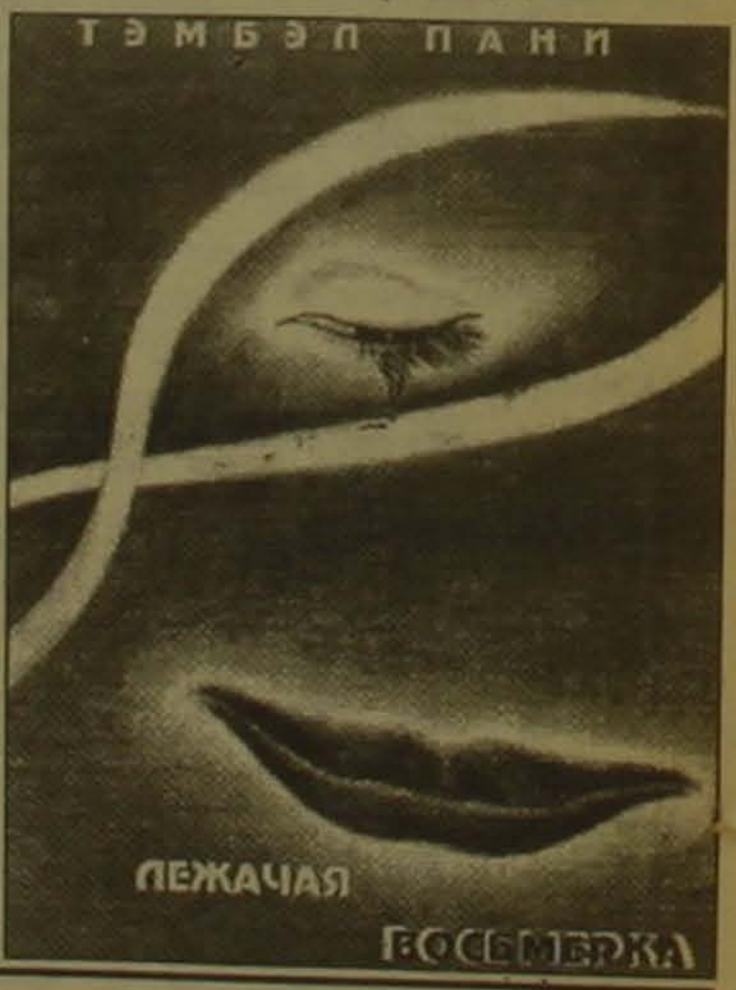

СПЕШИТЕ В МАГАЗИНЫ И КИОСКИ, ИНАЧЕ ВАМ ПРИДЕТСЯ ЕХАТЬ ЗА КНИГОЙ В МОСКВУ!

Robin Generators **RGX3500**

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

բենզինով աշխատող միաֆազ էլեկտրագեներատորներ: ☎ 529353

հաճախակ.	մաքս. հզ.	նոմ. հզ.	աշխ. ժամ	տարող.
50 Հց	3.0 կվտ	2.5 կվտ	7.1 ժ	13 լ
60 Հց	3.5 կվտ	3.0 կվտ	6.1 ժ	

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - ԱՆՎՃԱՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԳՈՐԾՈՂ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՌԱՋԱՐԿԻ ԵՎ ՊԱՀԱՆՋԱՐԿԻ ՄԱՍԻՆ ՀԵՌԱԽՈՍՈՎ 589167, 581351

«[illegible]» հրատարակչական տպարան. Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 605. Տպաքանակը 3000. Ստորագրված է տպագրության՝ 24. 06. 1997. Գինը 100 դրամ